

**T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı**

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA
YER ALAN KONULARIN ÖĞRETİMİNDE BİLGİ-İLETİŞİM
TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Fatih AFŞİN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER

ELAZIĞ-2015

**T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretimi Bilim Dalı**

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA
YER ALAN KONULARIN ÖĞRETİMİNDE BİLGİ-İLETİŞİM
TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(ELAĞİ İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Fatih AFŞİN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER

ELAĞİ-2015

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretimi Bilim Dalı

Fatih AFŞİN'in hazırlamış olduğu “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Öğretiminde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun.....tarih vesayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından..... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda yüksek lisans/doktora tezini oy birliği/oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

İmza

1. Danışman: Yrd.Doc.Dr. Feyzullah EZER
2. Üye: Yrd.Doc.Dr. Esen DURMUŞ
3. Üye: Yrd.Doc.Dr. İskender DÖLEK

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Doç.Dr. Mukadder BOYDAK ÖZAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER danışmanlığında hazırlamış olduğum “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Öğretiminde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Fatih AFŞİN
.../.../..

ÖN SÖZ

Bu çalışmada ilköğretim 6. sınıf konularının öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına ve sosyal bilgiler dersi kazanımlarının öğrenciye kazandırılmasında etkililiği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada 6. sınıf sosyal bilgiler ders programında yer alan konular ve öğretimi kolaylaştırabilecek bilgi iletişim teknolojileri üzerinde durulmuştur.

Bu konunun konu olarak tespit edilmesinde, hazırlama sürecinde ve tamamlanmasında beni yönlendiren çok değerli danışman hocam: Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER'e ayrıca çalışma sürecimde desteklerini esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Burhan AKPINAR ve Doç. Dr. Zafer ÇAKMAK'a saygılarımı sunar, teşekkür ederim; ayrıca çalışmam esnasında yardımlarını hep hissettiğim başta ailem ve değerli arkadaşlarım Ömer Faruk ÖZEN, Birol BULUT, Cengiz TAŞKIRAN ve Zekeriya DEMİR'e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Fatih AFŞİN

Elazığ-2015

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA
YER ALAN KONULARIN ÖĞRETİMİNDE BİLGİ-İLETİŞİM
TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)**

Fatih AFŞİN

**Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı
Elazığ, 2015, Sayfa: XVII+75**

Hazırlamış olduğumuz bu araştırma 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiğinin öğretmen görüşlerine göre ortaya konulmasını amaçlamaktadır. Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenleriyle nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma genel tarama modellerinden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular 2012-2013 öğretim yılında Elazığ ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 102 sosyal bilgiler öğretmenin anket sorularına verdikleri yanıtlar ve ilgili literatür ile sınırlıdır. Ankette bulunan sorular 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisinin öğretmen görüşleriyle ölçme amacıyla hazırlanmış sorulardır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerine bakış açıları hakkında da bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuç ise 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde, bilgi iletişim teknolojilerinin etkili olduğudur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketteki 38 maddeye verdikleri yanıtlar doğrultusunda, bilgi iletişim teknolojilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısını artırıcı yönde etki edeceği tespiti yapılmıştır. Bu durum aynı zamanda sosyal bilgiler öğretmenlerinin; bilgi iletişim teknolojilerini takip eden, uygun programlar geliştirebilen ve eğitim ortamında etkili kullanabilen bireyler haline gelmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretimi, Bilgi-iletişim teknolojileri, Fatih projesi

ABSTRACT

Master Thesis

THE EVALUATION, FROM TEACHERS' PERSPECTIVE, THE EFFECTIVENESS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING SUBJECTS OF THE SOCIAL SCIENCES CURRICULUM OF THE 6TH GRADE (THE EXAMPLE OF ELAZIĞ PREVINCE)

Fatih AFŞİN

**The University of Fırat
Institute of Education Sciences
The Department of Education
Dicipline of the Social Sciences Teaching
Elazığ, 2015, Page: XVII+75**

Our study aims at presenting, from teachers' perspective, the effectiveness of information and communication technologies in teaching subjects of the social sciences curriculum of the 6th grade. The study has been carried out with social sciences teachers by using qualitative research methods. It benefited from general screening models.

Findings of the study is limited to the review of related literature and to the responses to survey questions by 102 social sciences teachers working in elementary schools lower secondary in Elazığ during 2012-2013 academic calendar. Questions in the survey were prepared to measure, according to teachers' opinion, the effect of the use information and communication technologies on students' success with regard to subjects taught under social sciences curriculum. In addition to that, study aimed at getting social sciences teachers' points of views about information and communication technologies.

The results of the study show that information and communication technologies are effective in teaching of social sciences' curriculum subjects. The responses by social sciences teachers to 38 points mentioned in the Survey point out that usage of information and communication technologies in social sciences classes will have a positive effect in increasing the success of students. This situation also suggest that social sciences teachers should become individuals who follow information and

communication technologies closely, who can develop appropriate programmes and use them effectively in education.

Key Word: Social studies instruction, Information-communication technologies, Fatih project.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	IV
ÖN SÖZ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VIII
İÇİNDEKİLER	X
TABLO LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİL LİSTESİ.....	XV
EKLER LİSTESİ.....	XVI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durum.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5.Sayıtlılar	4
1.6.Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
II.İLGİLİ LİTERATÜR	6
2.1.Bilgi İletişim Teknolojileri, Tanımı ve Eğitimde Kullanılması.....	6
2.2.Fatih Projesi (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi).....	15
2.3.Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Amacı	18
2.3.1.Sosyal Bilgilerin Tanımı	18
2.3.2.Sosyal Bilgilerin Amacı.....	26
2.4.Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Sosyal Bilgiler Dersindeki Amaçların Gerçekleştirilmesinde Etkisi	28
2.5.Bilgi İletişim Teknolojileri ile Örnek Ders İşlenişleri	30

2.5.1.6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Üniteler ve Bu Ünitelerin İşlenmesinde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanılabilirliği	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
III.YÖNTEM	37
3.1.Araştırmanın Yöntemi	37
3.2.Evren ve Örneklem	37
3.3.Verilerin Toplanması	38
3.4.Verilerin Analizi	39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	42
IV.BULGULAR VE YORUMLAR.....	42
4.1.Bulgular ve Yorum	42
4.1.1.Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetleri, Mesleki Kıdemleri, Mezun Oldukları Bölüm ve Ana Bilim Dalı Değişkenlerine İlişkin Betimsel Veriler	43
4.1.2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin BİT'in Kullanılmasına İlişkin Puan Ortalamaları	44
4.1.3.Sosyal Bilgiler Programındaki Konuların Öğretiminde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Etkililiği Hakkında Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları	49
4.1.4.Sosyal Bilgiler Programındaki Konuların Öğretiminde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Etkililiği Hakkında Tutum Ölçeği Puanlarının Branşa Göre T Testi Sonuçları	50
4.1.5.Sosyal Bilgiler Programındaki Konuların Öğretiminde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Etkililiği Hakkında Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdeme Göre T Testi Sonuçları	51
4.1.6.Sosyal Bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttırabilirliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçları	51
4.1.7.Sosyal Bilgiler Dersindeki Konular Bilgi İletişim Teknolojileri Kullanılarak, İşlenmeye Uygunluğu ve Uyumunu Konusunda Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tutum Sonuçları	53

4.1.8.Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanılarak Ders Programının İşlenmesinin Öğrencilerin Derse Karşı İlgisi ve Tutumuna Etkisi Hakkındaki Öğretmenlerin Görüş Sonuçları	54
4.1.9.Fatih Projesi'nin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Öğretmen ve Öğrenci Başarısına Etkisi Hakkındaki Öğretmen Tutumu Sonuçları	55
4.1.10.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanarak 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programında Yer Alan Konuları İşlemeye Yönelik Tutumları Hakkındaki Sonuçlar	56
4.1.11.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilgi İletişim Teknolojilerine Bakış Açılarının Durumunu Ortaya Koyan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	57
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	60
V.SONUÇ VE ÖNERİLER	60
5.1.Sonuç	60
5.2.Öneriler	64
KAYNAKÇA.....	66
ÖZGEÇMİŞ	75

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Değer aralıkları tablosu.	40
Tablo 2: Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, mezun oldukları bölüm ve ana bilim dalı değişkenlerine ilişkin betimsel veriler.	43
Tablo 3: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin BİT'in kullanılmasına ilişkin puan ortalamaları tablosu.	44
Tablo 4: Sosyal bilgiler programındaki konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiği hakkında tutum ölçeği puanlarının cinsiyete göre t testi sonuçları.	49
Tablo 5: Sosyal bilgiler programındaki konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiği hakkında tutum ölçeği puanlarının branşa göre t testi sonuçları.	50
Tablo 6: Sosyal bilgiler programındaki konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiği hakkında tutum ölçeği puanlarının kıdeme göre t testi sonuçları.	51
Tablo 7: Sosyal Bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttırabilirliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçları.	51
Tablo 8: Sosyal Bilgiler dersindeki konular bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygunluğu ve uyumu konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçları.	53
Tablo 9: Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak ders programının işlenmesinin öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumuna etkisi hakkındaki öğretmenlerin görüş sonuçları.	54
Tablo 10: Fatih Projesi'nin 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmen ve öğrenci başarısına etkisi hakkındaki öğretmen tutumu sonuçları.	55
Tablo 11: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak 6.sınıf sosyal bilgiler ders programında yer alan konuları işlemeye yönelik tutumları hakkındaki sonuçlar.	56
Tablo 12: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışında bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişimle ilgilenme durumu.	57

Tablo 13: 6. sınıf sosyal bilgiler dersi konularını işlerken öğretmenlerin derslerinde en çok hangi yöntem ve teknikleri kullandığına yönelik sonuçlar..... 58

Tablo 14: 6. sınıf sosyal bilgiler dersi konularının işlenişinde öğretmenlerin yöntem ve tekniklere yönelimlerine yönelik sonuçlar. 58

Tablo 15: Öğretmenlerin en fazla kullandığı bilgi iletişim teknolojilerine yönelik sonuçlar. 59

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Bilgisayarlar.....	9
Şekil 2: İnternet.....	10
Şekil 3: Hipermedya.....	10
Şekil 4: Akıllı Telefon.....	11
Şekil 5: E-Kitap.....	11
Şekil 6: Tepegöz.....	12
Şekil 7: Radyo ve teyp.	12
Şekil 8: Projeksiyon.	13
Şekil 9: Televizyon.	14
Şekil 10: Mp3 Çalar.	14
Şekil 11:Akıllı Tahta.....	15
Şekil 12:Sosyal Bilgiler (Doğanay, 2005, s.21).....	18
Şekil 13:6.sınıf Sosyal bilgiler dersi kazanımlarının dağılımı (Keçe & Merey, 2011: 130).....	30

EKLER LİSTESİ

EK 1: Anket Formu.....	71
EK 2: Turnitin Orjinallik Raporu.....	74

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
Edt. : Editör
Çev. : Çeviren
Akt : Aktaran
F : Frekans
SPSS : Statistical Package Fort he Social Sciences
SS : Standart Sapma
 $\bar{X}$: Aritmetik Ortalama
N : Kişi Sayısı
BİT : Bilgi İletişim Teknolojileri
EBA : Eğitim Bilişim Ağı
FATİH : Fırsatları Artırma ve Eğitimi İyileştirme Hareketi

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu araştırma ile ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi öğretmen görüşlerine göre ortaya konulmaya çalışılmıştır Bu bölümde araştırma problemi izah edildikten sonra, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlıları, sınırlılıkları ve tanımlamalara yer verilecektir.

1.1. Problem Durum

Yüzyıllar boyunca toplumsal ve kültürel dünyamızı din ve dinsel kurumlar yönlendirip belirlemiştir, yeniçağla birlikte ise bilim ve teknoloji, bu dinsel kurumların yerine geçmiş hayatımızı oldukça fazla etkilemeye ve yaşamımızı derinden etkilemeye başlamıştır. Bu nedenle bilim ve teknoloji, yaşamımızı derinden etkileyen toplumsal bir olgu haline gelmiştir (Günay, 2010,s. 153).

İçerisinde bulunduğumuz bilim ve teknoloji çağı, bilgi teknolojisinin hızla gelişmesine zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla bilgedeki ve öğrenci sayısındaki bu hızlı artış bazı sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkacak bu sorunları asgariye indirmek için eğitim sürecine teknolojinin girmesini zorunluluk haline getirmiştir (Arslan, 2006, s. 3).

Üretimde sermaye “bilgi” olmuş, nükleer enerji, elektrik enerjisinin yerini almış ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte, “ulaşım-erişim” daha kolaylaşmıştır. Artan nüfus ve gereksinimlere cevap verebilmek için, her konuda, bilgi - iletişim teknolojilerinin kullanılması gündeme gelmiştir. Yaşadığımız çağ iletişim çağıdır diyebiliriz. Bu çağa iletişim çağı denmesinin ana nedeni, iletişim teknolojisindeki gelişmelerin yaşama hızla girmesidir (Karasar, 2004, s.117).

Çağımızda bilgi, gelişmiş milletlerin her alanda gelişmelerinde büyük rol almaktadır. Teknoloji ise, eğitim sürecinin gelişmesinde her geçen gün etkin ve önemli bir faktör olarak kendini göstermektedir. Bilgi teknolojilerindeki bu hızlı gelişim, toplumları bilgi toplumları haline getirmektedir. Bilgi ve öğrenci sayısında oluşan doğru orantılı artış, aynı zaman da bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu durum bilgi iletişim teknolojilerinin önemini daha fazla arttırmıştır. Söz konusu yeni bilgi iletişim teknolojilerinin dikkat çeken, en etkili iletişim ve bireysel öğretim aracı olarak kullanılan bilgisayarlardır. Bilgisayarlar eğitim ve öğretim alanlarında hem amaç, hem de araç olarak kullanılmaktadırlar (Uşun, 2000, s. 43-45).

Teknolojinin büyük bir hızla geliştiği ve hayatımızı çok hızlı etkilediği büyük bir gerçektir. Bu gelişmeler ve teknolojik araç gereçler hayatımızın her alanında süratle yer almaktadır. Sosyal yaşantılarımız da bu gelişmeler ile direkt olarak etkilenmektedir. Sosyal ortamlarda çoğumuz teknolojik cihazları yanı başımızdan ayırmamaktayız. Özellikle cep telefonları ve cep bilgisayarları taşıma kolaylığı da sağladığı için hemen hemen gençlerimiz bu bilgi iletişim teknolojilerini ellerinden hiç düşürmemektedirler.

Eğitim-öğretim sürecinde de geleneksel metot ve tekniklerle ders anlatımı söz konusu olduğunda ise teknolojiye alışmış olan öğrencilerin ilgi ve katılımlarının istenen düzeyde gerçekleşmesi mümkün olamamaktadır. Böyle bir sınıf ortamında teknolojik gelişmeler doğrultusunda görsel işitsel cihazların kullanımı, derse olan ilgi ve katılımın yüksek olmasını ve dolayısıyla da öğrenci başarısını olumlu yönde etkilenmesini sağlayabilir.

Öğrendiklerimizin % 83'ünü görerek, % 11'ini ise işiterek öğrenmekteyiz ve bu şekilde öğrendiklerimizin % 50'sinin hatırdta kaldığı dikkate alındığında (Çilenti, 1988: 35-36); görsel ve işitsel bir araç olan bilgisayarların, cep telefonlarının, akıllı tahtaların televizyonların ve daha birçok bilgi iletişim teknolojisinin öğretim ortamlarında kullanılmasının önemi daha iyi anlaşılmış olur. Bilgi iletişim teknolojilerinin faydaları yanında, öğrencilerin sosyal ve psikolojik gelişimlerinde sorunlar yaratması, özel donanım ve beceri gerektirmesi, eğitim programını yeterince desteklememesi gibi birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır (Akdağ ve Tok, 2008, s.28).

Ortaya çıkma ihtimali olan bütün olumsuzluklara rağmen yinede teknolojik ürünler, toplumsal yaşamımızın ve okullarımızın vazgeçilmez unsurları haline gelmektedir. Çünkü teknoloji sayesinde daha önce mümkün olmayan yeni öğrenme ve

öğretme fırsatları ortaya çıkmıştır. Teknoloji bakımından zengin bir eğitim ortamı, öğretmen ve öğrenciler için daha dinamik ve daha etkileşimli öğrenme ortamları sağlanmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel öğrenme yöntemleri, kişisel ilgileri ve başarı stratejileriyle daha çok aşına olabilmektedirler. Öğrenciler de, kendi kişisel ilgilerini ve becerilerini keşfetme fırsatı bulmakta ve bilgiye erişim, bilgiyi üretme ve bilgiyi diğerleriyle paylaşma gibi önem taşıyan yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmektedirler. Kısaca, teknolojinin öğrenmeyi destekleyen ve kolaylaştıran bir araç olarak etkililiği ortadadır (Saban, 2007, s.24).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılmasının, öğrenci başarısına etkisini öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır.

Alt Amaçlar

1. Bilgi iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri, öğretmenin cinsiyet, kıdem, mezun olunan bölüm değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
2. İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesi öğrencide kalıcılığı artırır mı?
3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak 6. sınıf sosyal bilgiler ders programında yer alan konuları işlemeye yönelik tutumları nasıldır?
4. İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersindeki konular bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygun ve uyumlu konular mıdır?
5. Fatih projesi 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmen ve öğrenci başarısını nasıl etkiler?
6. İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak işlenmesi öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumunu nasıl etkiler?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilgi iletişim teknolojilerindeki müthiş ilerlemenin bütün dünyayı etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Dünyada gelişmiş birçok devlet bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanımını sağlamak için büyük çaba göstermektedir. Özellikle gelinen bu zaman içinde eğitim ve öğretimde de bilgi- iletişim teknolojilerinin yer alışı her geçen gün daha fazla olacaktır. Bu çalışmayla sosyal bilgiler dersi öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin okullarda ne derece kullanıldığı ve öğretmenlerin bilgi-iletişim teknolojilerine karşı bakış açılarını tespit etmek, bilgi iletişim teknolojilerini kullanmanın ders başarısına etkisini öğretmenin gözünden değerlendirerek bir sonuca ulaşmak açısından önemlidir.

Elde edilen sonuç ve önerilerin ilköğretim okullarında okutulan bu programın amaçlarına ulaşmasında netice itibariyle yararlı olacağı beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- a) Araştırma Elazığ ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.
- b) Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim dönemi ile sınırlıdır.
- c) Elde edilecek veriler ölçme araçlarından elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.
- d) Araştırma konusundaki öğretmen görüşleri cinsiyet, mezun olunan branş, kıdem değişkenleriyle sınırlıdır.
- e) Bu araştırma sosyal bilgiler öğretim programında yer alan 6.sınıf kazanımlarıyla sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

a) Bu çalışmada öğretmenlerin ankette kendilerine yönlendirilen soruları samimi ve tarafsız olarak yanıtladıkları sayıtlısından yola çıkılmıştır.

b) Ankette hazırlanan soruların 6.sınıf sosyal bilgiler konularının bilgi iletişim teknolojileriyle öğretiminin öğrenci başarısında etkililiği hakkındaki öğretmen görüşlerini ölçebileceği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: “Eğitim, bireyin yaşam içinde sahip olması gereken davranışları kazandığı ve bu davranışların oluşumunda kendine özgü nitelikleriyle aktif rol aldığı, yaşam boyu devam eden bir süreçtir” (Taşpınar, 2006:9). “Eğitim, fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma süreci olarak da tanımlanabilir” (Sönmez, 1999, s.20). “Eğitim, kişinin toplumsal yeteneklerinin ve optimum kişisel gelişmesinin sağlanması için, seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan sosyal bir süreçtir”(Varış, 1978, s.35).

Teknoloji: Bireylerin mevcut araç ve gereçleri kullanarak hayatlarını kolaylaştıracak yeni ürünler elde etmesidir (Tor ve Erden, 2004, s.120).

Öğrenme: Yaşantı sonucu davranışta meydana gelen nispeten sürekli bir değişiktir (Yeşilyaprak, 2004, s.145).

Öğretim: Öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür”(Varış 1978, s.16) “Öğrencilere istendik davranışların kazandırılması amacıyla okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş faaliyetlerdir (Fidan ve Erden,1994, s.22).

Orta Okul: İlkokulu takip ederek 4 yıl süren eğitim dönemine verilen isimdir.

Sosyal Bilgiler Öğretmeni: Ortaokulların da (Sosyal Bilgiler dersi) veya bir grup (Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük) dersi okutan öğretmen.

İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretim Programı: 4306 sayılı kanunun öngördüğü sekiz yıllık ilköğretim uygulaması gereğince ilköğretim okullarının 4, 5, 6 ve 7 sınıflarında 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan öğretim programı (MEB, 1998).

Bilgi ve iletişim Teknolojileri: Bilgi teknolojileri ile iletişim teknolojilerini tek bir çerçevede toplayan ve bu teknolojiler arasındaki ilişkiyi vurgulayan bir terimdir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Bilgi İletişim Teknolojileri, Tanımı ve Eğitimde Kullanılması

Bilgi ve iletişim teknolojileri, bilgiye ulaşılmasını ve bilginin şekillendirilmesini sağlayan bütün görsel, duyuşsal, basılı ve yazılı araçlardır. Bilginin bir araya getirilmesini, işlenmesini, depolanmasını, ağlar aracılığı ile bir alandan başka bir alana iletilmesini sağlayan iletişim ve bilgisayar teknolojilerini de kapsayan tüm teknolojiler "bilgi teknolojisi" adıyla adlandırılmaktadır (Tonta, 1999, s.365).

Günümüzde insanlar bilgisayar, televizyon ve video iletişimiyle adeta çevrelenmiş durumdadır. 1970'lerden beri süregelen teknolojik değişim ve gelişmeler toplumları ve ekonomileri oldukça fazla etkilemiştir. Bu süreç içinde "bilgi devrimi" olarak tanımlanan bilgi teknolojisindeki çalışmalar insanları adeta bilgisayara bağımlı hale getirmiştir (Tekeli, 1994, s.16).

Bilgi iletişim teknolojileri aynı zamanda günümüz toplumları için iletişim alanında büyük bir çığır açmıştır. Böylelikle iletişim teknolojisi, mesajlarımızın bir yerden bir yere hızlı iletilmesine olanak sağlamakta, bilgisayar teknolojisi ise hesaplamalarımızı ve bilgi işleme yeteneklerimizi oldukça arttırmaktadır.

Bilgi iletişim teknolojilerinden bahsettiğimizde akla ilk olarak bilgisayarlar gelmektedir. Ancak bilgi iletişim teknolojilerinden bahsederken bunu sadece bilgisayarla kısıtlarsak bu durum da doğru olmayacaktır. Bilgisayar ve birçok bilgi iletişim teknolojisi toplumsal alanda yerini zaman içerisinde almakta ve çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Bu alanlardan biride eğitim ve öğretimdir. Bilgisayarlar eğitim ve öğretim çalışmalarının daha başarılı olmasında büyük katkılar sağlamaktadır. Bilgisayar, televizyon, video, vcd, cep telefonları, akıllı tahtalar, internet, yansıtıcı, dijital kamera vb. araçlar birlikte anılmakta ve kullanılmaktadır (Acun, 2009, s.344). Bu

araçlar sadece bilgiyi saklamakla kalmıyor bilgi akışını, sunumunu ve iletişimi de sağlıyor durumdadırlar.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki çalışmalar (BİT), toplumdaki birçok sistemi etkilediği gibi eğitim sistemini de oldukça fazla etkilemiştir. ISTE 1998 (The International Society for Technology in Education- Uluslararası Eğitim Teknolojisi Topluluğu) yılında öğrenciler ve öğretmenler için, sonrasında da yönetim kademesi için “Ulusal Eğitim Teknolojileri Standartları”nı belirlemiştir. Öğrenciler için, teknoloji ile ilgili temel kavram ve işlemleri bilme, teknoloji kullanımı ile ilgili sosyal, etik ve insani konuları anlama, öğrenmeyi zenginleştirmede, iletişimde, araştırmada, problem çözme ve karar verme becerilerinin gelişiminde teknolojiyi etkili olarak kullanma olarak standartlar ifade edilmiştir. Öğretmenler için ortaya konulan standartlar da teknoloji ile ilgili temel işlem ve kavramları bilme, teknoloji ile desteklenmiş öğrenme ortamları planlama, tasarlama ve uygulamadır. Ayrıca öğrencinin öğrenme durumunu değerlendirme aşamasında teknoloji destekli farklı değerlendirme stratejilerini kullanabilme, mesleki gelişim için teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin takibi ve bu konuda kendini geliştirme, teknoloji kullanımı konusunda sosyal, etik, yasal ve insani konularla ilgili ilkeleri sınıfta uygulama olarak ortaya konulmuştur (Demiraslan & Koçak Usluel, 2005, s.109).

Günümüz de teknolojik ürünler, okulun en önemli ve vazgeçilmez öğelerinden biri olma yolunda ilerlemektedir. Çünkü teknoloji sayesinde daha önce gerçekleştirilmesi zor olan yeni öğrenme ve öğretme fırsatları ortaya çıkmıştır. Teknoloji bakımından zenginleştirilmiş bir eğitim ortamı, öğretmen ve öğrenciler için de daha dinamik ve daha etkileşimli bir öğrenme ortamı anlamına gelmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin kişisel öğrenme biçimleri, kişisel ilgileri ve başarı yöntemleriyle daha çok alakadar olabilmektedirler. Öğrenciler de, kişisel ilgilerini ve yeteneklerini fark etme fırsatı yakalamakta ve bilgiye ulaşım, bilgiyi üretme ve bilgiyi diğer arkadaşlarıyla paylaşma gibi hayati önem taşıyan yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmektedirler. Kısaca, teknoloji birçok yönüyle öğrenmeyi destekleyen bir araç olma yönündeki etkililiği ile ortadadır. Bu yönüyle teknoloji, okulda yenileşme çabalarının en önemli parçalarından birisidir ve sistemli bir şekilde okulların yenileşmesi için oldukça önemli görev yerine getirmektedir (Saban, 2007, s.24).

Bilgi iletişim teknolojilerinden bilgisayarlar bugün eğitimde yönetsel işlerin yürütülmesinde (ders planları hazırlama ,devamsızlıkları takip etme vb.), bilgisayarı öğrenme(interneti kullanma, program yazabilme vb.) ve bilgisayar aracılığıyla eğitim etkinliklerinde bulunma amacıyla kullanılmaktadır (Acun, 2009, s.345).

Son zamanlarda bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişim birçok yeni öğretim yönteminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yöntemlerden bilgisayar destekli öğretim kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisi ile birleşmesinden oluşmuş bir öğretim olup, öğretim sürecinde bilgisayarın sistemi tamamlayıcı, güçlendirici bir şekilde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayar, öğrenmenin meydana geldiği bir ortam, kullanıldığı öğretim sürecini ve öğrenme motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme süratine göre faydalanabileceği, bireysel öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle buluşmasından oluşmuş olan bir öğretim yöntemidir (Akpınar. 2010, s.179).

Ülkemiz genelinde okulların teknolojik durumlarıyla ilgili ortaya konulan bilgilere baktığımızda, okullarımızın hemen hemen tamamına yakınında bilgisayar sınıflarının bulunduğu ve % 96'sında internet ulaşımının sağlanabildiği, bu okulların bir kısmında bilgisayar destekli fen laboratuvarları kullanıldığı görülmektedir. Yaklaşık 18 bin 500'ünde yazarlık yazılım programlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesiyle 3 yıl içerisinde, 40 bin okuldaki 620 bin civarında derslikte eğitimlerini devam ettiren öğrencilerin hizmetine; dizüstü bilgisayarlar, projeksiyon cihazları, çok amaçlı fotokopi makineleri ve akıllı tahtaların verilecektir. Bu proje sayesinde öğrencilerin artık ihtiyaç duydukları bilgiye kolay ve hızlı ulaşacakları belirtilmektedir (Akgün Ergün, Yılmaz, Seferoğlu, 2011, s.119). Bu teknolojilerin okullara yerleştirilip doğru işlevli bir şekilde kullanılması ile eğitim ve öğretimin ülkemizde daha iyi seviyelere ulaşması beklenmektedir.

Bilgi iletişim teknolojilerini daha iyi kavramak amacıyla sırasıyla bilgi iletişim teknolojileri araçlarını inceleyelim. Eğitimde kullanılan ve yaygınlaşan başlıca Bilgi iletişim teknolojileri;

a) Bilgisayarlar: Bilgisayar, dışarıdan alınan bilgilerin girilmesi sonucunda matematiksel ve mantıksal işlemler yapabilen ve ulaşılan bilgileri çeşitli yollarla bizlere ulaştıran, donanım ve yazılımdan oluşan bir makinedir (Kürüm ve diğerleri, 2005, s.2).

Bilgi iletişim teknolojilerinin her geçen gün daha fazla gelişip yaygınlaşmalarında önemli yeri olan bilgisayarlar, birçok yeni bilgi teknolojisinin ortaya çıkmasında da esas unsur olmaktadır. Eğitim alanında da büyük tesiri olan ve etki alanın genişletilmesi konusunda büyük projeler ve çalışmalara girilen bilgisayarlar özellikle faydalı eğitsel yazılımların planlanıp ortaya konmasıyla öğretme-öğrenme sürecine önemli katkılar sağlayacağı yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur (Tor ve Erden, 2004, s.122).

Daha geniş çerçevede baktığımızda eğitimde bir araç olarak kullanılan bilgisayar, belirli bilgileri kendisine verilen komutlar doğrultusunda işleyen bir elektronik veri işleme aracıdır. Bu cihazlarla veriler üzerinde matematiksel işlemler, kıyaslamalar, değerlendirme ya da yorumlar yapılabilir; yorum ve kararlar ortaya konulabilir (Arslan, 2006, s.13). 1980’lerde kullanılan kişisel bilgisayarlar günümüzde ortaya çıkan gelişmeler sonucu okullarda kullanılan önemli bir öğretim aracı haline gelmiştir. Bilgisayarlar evlerde ve iş yerlerinde okullarda masaüstü bilgisayarları, dizüstü bilgisayarları ve tablet bilgisayarlar olarak kullanılmaktadır. Ancak bilgisayardan gerekli verimi almak için asıl önemli olan öğretim amaçlı yazılımların yeteri miktarda geliştirilmiş olmasıdır (Erden, Tarihsiz, s. 200). Eğitim ortamında yeteri düzeyde hazırlanan yazılımlar yardımıyla bilgisayar daha verimli kullanılabilir.

Şekil 1: Bilgisayarlar.

b) İnternet: İnternet adeta dünyanın her yerindeki insanları birbirine bağlayan bilgisayarlardan oluşan dünya çapındaki bilgisayar ağıdır (Seferoğlu, 2006, s.138) . İnternet ağların ağı olarak da adlandırılmaktadır. İnternet yoluyla fiziksel olarak uzakta bulunan bireylerle kolayca haberleşilebilir, dünyanın herhangi bir noktasındaki kütüphanelerden faydalanılabilir, çok kısa süreler içerisinde farklı şehir ya da

lkelerdeki bilimsel makale ve raporlara ulaşılabilir (Yaşar ve Gltekin, 2009, s. 329). İnternet ayrıca birey açısından bakıldığında milyonlarca insanla iletişim kurulabilmesi, verilerin ve bilgilerin kolayca paylaşılabilmesini sağlaması, iş hayatına ve gündelik hayata geniş olanaklar ve büyük kolaylıklar sunması yönüyle oldukça yararlı etkilere sahiptir (Tavşancıl ve Keser, 2002, s. 81).

şekil 2: İnternet.

c) **Hipermedya:** Hipermedya, web ortamındaki bilginin metin, ses, video, fotoğraf, grafik ve bu bilgi parçacıklarının bileşenleri arasındaki ilişkileri gösteren bir sunumudur. Bu sistemin en önemli iki özelliği edinilecek bilgilerin sıralı olmayan bir şekilde taranabilmesi ve farklı medyaların birbirine bağladığından değişik sanal ortamlara geçiş sağlamasıdır. Hipermedyayı ğrenme ortamına adapte eden tasarımcı öğrenme ortamında bilgiye ulaşım yollarını belirlerken öğrencinin bilgiye ulaşmak için hangi yolu seçeceğine kendisinin karar vermesine fırsat tanır. Böylece ğrenci, kendi ilgi alanına, bilgi birikimine ve ihtiyaçlarına uygun bilgiyi seçebilmekte ve ulaşabilmektedir (Baloğlu Uğurlu, 2009, s.246).

şekil 3: Hipermedya.

d) Akıllı Telefonlar: (ingilizce : *Smartphone*), cep telefonunun sağladığı klasik özelliklere, bilgisayar dünyasının bir ürünü olan PDA'lerin (Personel Digital Assistant kelimelerinin kısaltmasıdır. Türkçe' de Kişisel Sayısal Yardımcı olarak ifade edilebilir.) (WİKİPEDIA,2014). Her geçen gün yaşanan gelişmeler sonucunda bilgisayar teknolojisi de hızla gelişmiş kablolar kullanılmadan bilgiye ulaşmak ve çeşitli işlemler yapmak kolay hale gelmiştir. Bu kolaylığı sağlayan teknolojik cihaz ise akıllı telefonlar olmuştur. Akıllı telefonlar bugün bilgisayarların yapabileceği işlemleri bile yapabilir duruma gelmiştir (AB,2015).

Şekil 4: Akıllı Telefon.

e) E-kitap: Okuyuculara herhangi bir kitabın içeriğine elektronik formda ulaşma imkânı sağlayan kitaplardır (Hawkins, 2000, s.15). Bu teknoloji olanakları sayesinde birçok kitabı tek bir cihaz içinde barındırıp taşıma kolaylığına erişilmiştir. Kitap okumak isteyen kişiler kitapları yanlarında taşıma zahmetinden kurtulmuşlardır özellikle öğrenciler için büyük kolaylık anlamına gelmektedir.

Şekil 5: E-Kitap.

f) Tepegöz: Tepegözün en önemli özelliği saydam bir kâğıt üzerindeki resim ve yazıları büyütür bir perde ya da duvara yansıtmasıdır. Tepegöz yazı

tahtasının tüm özelliklerine sahiptir. Yazı tahtasına göre avantajları ise temiz olması, bilgilerin ve görsellerin yeniden gösterilme olanağının bulunması ve sunulacak bilgilerin önceden düzenlenebilir olmasıdır (Erden, Tarihsiz, s. 197-198). Tepegöz en iyi bilinen öğretim araçlarından biri olmakla birlikte ülkemizde ve dünyada yaşanan teknolojik gelişmeler sonunda özellikle projektör ve benzeri teknolojik araçların kullanımının yaygınlaşmasıyla eski önemini yavaş yavaş yitirmeye başladığı görülmektedir.

Şekil 6: Tepegöz.

g) Radyo ve Teyp: Radyo, kulağa hitap eden bir araç olarak büyük kitleleri etkileyen bir iletişim aracıdır. Radyolar sınıf içinde kullanılabilmektedir (Yeşiltaş, 2009, s.234). Radyo belirli gün ve haftaların işlenmesi sırasında da öğretmen ve öğrenciler için iyi bir kaynaktır. Ülkemizde özellikle TRT'ye bağlı radyo istasyonlarında günün önemini belirten çeşitli konuşmalar yapılmaktadır. Teypler de birçok özellikleri açısından radyoya benzer. Ancak radyo sınıf ortamına olayları getirirken, teyp bantları bilginin sonradan kullanılmak üzere saklanmasını sağlar (Taşpınar, 2006, s.187-188). Radyo hala hayatımızda yerini koruyabilmesine rağmen teyp bantlarının yerini CD, DVD, flaş bellekler almaktadır.

Şekil 7: Radyo ve teyp.

h) Projeksiyon: Projeksiyon, televizyon ya da bilgisayarlarda bulunan görüntülerin büyüklüklerini istenilen oranda ayarlayarak, istenilen alana yansıtabilen cihazlardır. Projeksiyon cihazları hemen hemen tüm sınıflarda (ekonomik ve coğrafi koşullara bağlı olarak..) bulunan ve öğretmenlerin etkin şekilde kullanabileceği araçlardan biri sayılabilir. Bilgisayara bağlanabilen bu cihazlar eğitim esnasında kullanıldığında öğrencilere görsel zenginlik sunulması kolaylaşır. Bu şekilde öğrenme kalıcılaştırılabilir. Bir eğitimcinin kullanabilmesi için bir bilgisayar ve bağlantı kablosu yeterlidir. İş ve eğitim alanlarında kullanımı hızla artan ve kullanımı kolay bir araçtır (Yeşiltaş, 2009, s.234).

Şekil 8: Projeksiyon.

Televizyon ve Video: Dünyanın yaygın kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon, eşya ve olgu ve olayların küçük bir ekranda, iki boyutlu ve sesli, izlenmesini sağlar. Televizyonun en güçlü yanı olgu ve olayların olduğu anda olduğu gibi aktarımına imkân vermesidir (Yeşiltaş, 2009, s.235). Televizyon da radyo gibi güncel olayların sınıf ortamına getirilmesine yardımcı olur. Ancak televizyon göze de hitap ettiği için daha etkilidir. Eğitim ortamında televizyondan daha çok video yardımıyla yararlanılabilir. Öğretmenler kendi olanakları ile televizyondan belgeselleri, eğitici değerleri olan filmleri haberleri videoya kayıt ederek sınıf ortamına getirebilirler. Video filmleri öğrenciyi güdülemek, bilgilendirmek, araştırmaya teşvik etmek ve tartışma başlatmak amacıyla kullanılabilir. Öğretmenler sinemalarda da gösterilen filmleri takip ederek, öğrencilerde olumlu davranış geliştirebilecek nitelikteki filmleri onlara tavsiye edebilir ya da öğrenciler öğretmen rehberliğinde bu filmleri seyretmeye gidebilirler (Erden, Tarihsiz: s.199-200).

Televizyon eğitim alanında başlıca şu amaçlarla kullanılmaktadır: Okuma yazma sorunu olanların bile ilgisini çekebilmekte ve ulaşabildiği alan genişleyebilmekte,

eğitim hizmetlerini daha yaygın hale getirmede yardımcı olabilmekte, okullarda ve evlerde oluşabilecek eğitim maliyetini dūřürmekte ve daha kaliteli eğitim verilebilmektedir. Ayrıca oğretmenlerin diğer oğrencilerle de ilgilenbilmesi için uygun zaman oluşturulabilmekte ve yapılabilecek yetişkin eğitimi ile birlikte de toplumsal gelişmeyi arttırabilmektedir (Seferođlu, 2006, s. 88).

şekil 9: Televizyon.

i) **Ses Oynatıcılar** (CD alar, Mp3 alar): CD alar ve mp3 çalar cihazları oğretimde daha çok kulağa hitap ettiklerinden işitsel özellikleri baskın olan oğretme araçlarıdır. Bu araçların istenilen ortama taşınması kolaydır. Bazı konuların oğretilmesi için önceden hazırlanan ses bantları ve ses kayıtları bu araçlar sayesinde daha yararlı ve etkili bir şekilde kullanılabilmektedir (Yaşar ve Göltekin, 2009, s.324). Görme engeli bulunan oğrencilerin rahatlıkla kullanabileceği araçlardır. Yabancı dil öğrenimi ve oğretiminde ayrıca müzik derslerinde etkililiği daha fazla olabilmektedir (Sarıtaş, 2009, s.99). Öğrenciler ders sırasında yaptıkları kayıtları ihtiyaç duydukları anlarda tekrar tekrar dinleyebilirler, bu sayede yapmış oldukları kayıtlar oldukça faydalı olabilecektir. Böylelikle ders başarısında da artabilecektir.

şekil 10: Mp3 alar.

j) **Akıllı Tahtalar:** Görüntü olarak klasik tahtayı andıran, dokunmatik ekranı bulunan akıllı tahta, bir projeksiyon aleti yardımıyla bilgisayara bağlanır. Akıllı tahtalar ekranlarına dokunularak kullanılır. Kullanım açısından ne kadar, bilgisayar, ekran ve projektörü anımsatsa da aslında doğru şekilde kullanıldığında tüm bunlardan çok daha fazla fayda sağlanabilir. Akıllı tahtaların, içindeki bilgiler hızlı güncellenebildiği için ders kitaplarının yerini alacağı düşünülmektedir ve bu cihaz sınıflarda kullanılan başlıca teknolojik alet olacak gibi görünmektedir (Adıgüzel Tufan, Gürbulak, Sarıçayır, 2011, s.458). Gerçekleşen yeni teknolojik gelişmeler sonucunda okullarımızda kullanılan yeni akıllı tahtalar, tablet bilgisayarların kullanımı ile benzerlik göstermektedir, bir nevi tablet bilgisayarların oran olarak daha büyüğü olarak tasarlanmıştır diyebiliriz.

Şekil 11:Akıllı Tahta.

2.2. Fatih Projesi (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi)

Dünyada bilgi hızlı biçimde artmakta, iletişim teknolojileri ile bilgi hızlı dağıtılıp ve paylaşılabilmektedir. Gelişmiş ülkeler bilginin öneminin farkına varıp çalışmalarını bu yönde yapmaya başlamışlardır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen hızlı gelişme, internetin gelişimi ve hızla yayılması ülkelerin ekonomisini, ticaretini, eğitimini, politikasını ve başka birçok alanını etkilemiş, ülkeleri ortaya çıkan

yeni dünya şartlarına uyum sağlamaya zorlamıştır. Ülkeler, bu atılımları çeşitli alanlarda oluşturdukları projeler ile gerçekleştirmeyi hedeflemektedir (TK, 2014).

Milli Eğitim Bakanlığı Fatih Projesi'ni 2010 yılı kasımında duyurdu. Fatih, fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi sözcüklerinin baş harflerinden üretilmiş olsa da aslında bir yandan bilginin fethini sembolize etmekte diğer yandan İstanbul'un fethini de hatırlatmaktadır. Bir başka deyişle, eğitimde köklü bir dönüşümü ve değişimi temsil etmesi isteniyor. Fatih Projesi'ni bilgi iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişim ve değişime ve hayatımıza getirdiği yeniliklere MEB'in cevap arayışı olarak da ifade edebiliriz (Akgül, 2012, s.22).

Fatih projesinin ana bileşenleri şunlardan oluşmaktadır:

1. Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması.
2. Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi
3. Öğretim programlarında etkin bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı
4. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi
5. Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir bilgi iletişim teknolojilerinin

kullanımının sağlanmasıdır.

Eğitimde Fatih Projesi Millî Eğitim Bakanlığı'nca yürütülmektedir, Ulaştırma Bakanlığı da bu projeyi desteklemektedir. 5 yılda tamamlanması planlanmasına rağmen beş yıl içinde tamamlanabileceği şuan için mümkün görünmemektedir. Önce ortaöğretim okulları, daha sonra ilköğretim ikinci kademe, son olarak da ilköğretim birinci kademe ve okul öncesi kurumlarının bilgi iletişim teknolojilerinin donanım ve yazılım altyapısı, e-içerik ihtiyacı, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi, öğretmenler için hizmetiçi eğitimler ve bilinçli, güvenli, yönetilebilir bilgi iletişim teknolojileri ve internet kullanımı ihtiyaçlarının tamamlanması hedeflenmektedir (MEB, 2015).

Fatih projesi aslında Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 yılı hedeflerine ulaşmak amacıyla hazırladığı bir projedir denebilir. Projenin amacı cumhuriyetin ilanının 100'ncü yılında modern teknolojilere sahip ve yüzyılın şartlarına uyum sağlamış yeni nesiller yetiştirilmesidir (İNÖNÜ, 2014).

Bu projeyi düzgün bir şekilde hayata geçirebilmek oldukça büyük öneme sahip görülmektedir. Fatih projesi maliyet bakımından da oldukça büyük bir projedir. Projeyi

başarılı bir şekilde hayata geçirilebilirse ülkemizin bilgi toplumu olma yolunda önemli bir sıçrama gerçekleştireceği ve gelişmiş birçok ülkeyle yarışta daha ilerilere ulaşılacağı düşünülmektedir.

Bu projenin gerçekleşmesinde ve başarıya ulaşmasında toplumun birçok kesimine görevler düşmektedir. Bu projeyi başarıya ulaştırmak başta Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) olarak kamu kuruluşlarının, üniversitelerin, bilişim ve eğitim sektörlerinin, ilgili Sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve yurttaşların ortak sorumluluğu ve görevidir (Akgül, 2012, s.23).

Bilgisayar, cep telefonu gibi bilgi iletişim teknolojileri her geçen gün daha fazla gelişim ve değişim gösteriyor teknolojiye bu değişim ve gelişim aynı zaman da toplumsal hayatımızı da hızlı bir şekilde etkiliyor. Bu nedenle bahsettiğimiz bu araçlardan daha etkin yararlanarak, kendimizi ve kurumumuzu geliştirmenin ve işimizi kolaylaştırmanın ve hızlandırmanın yollarını aramalıyız. Bu sayede enerjimizi daha yararlı şekilde kullanma imkânı bulabiliriz. Steve Jobs'ın 1996 dediği gibi "Teknoloji Eğitimdeki Sorunları Çözemez." teknoloji, eğitime yardımcı olabilir; zenginleştirebilir; motivasyonu yüksek kişiye yol gösterebilir; eğitimi hızlandırabilir (BMO, 2014). Bu çerçevede bakıldığında teknolojinin sağlayacağı katkıyı azami ölçüde elde etmek için onu kullananlara büyük görevler düşüyor diyebiliriz.

Fatih projesiyle bir bütün olarak gelişen fatih projesinin işlevselliğini arttırmak amacıyla ortaya konulan bir diğer önemli proje ise Eğitim Bilişim Ağı (EBA) projesidir. Başta öğretmen ve öğrenciler olmak üzere eğitimde ki bütün paydaşlar için oluşturulmuş olan EBA; eğitim ve öğretimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanarak etkin materyal kullanmamızı sağlayan Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulmuş, farklı sınıf seviyelerinde bulunan öğrencilere uygun, ön incelemelerden geçirilmiş, güvenilir e-içeriğe ulaşılacak bir sosyal platform tasarımıdır.

EBA, bilişim kültürünün eğitimde kullanılmasını sağlamak, ihtiyaç duyulan içeriğe cevap vermek, bilgi alış verişi yapılabilmesini kolaylaştırmak, bilgiyi öğrenirken bilgiden bilgi üretilmesini sağlamak, farklı öğrenme stilleriyle öğrenen öğrencilere öğrenme ortamı zenginliği sağlamak, bütün öğretmenleri bu ortama dahil ederek eğitimi

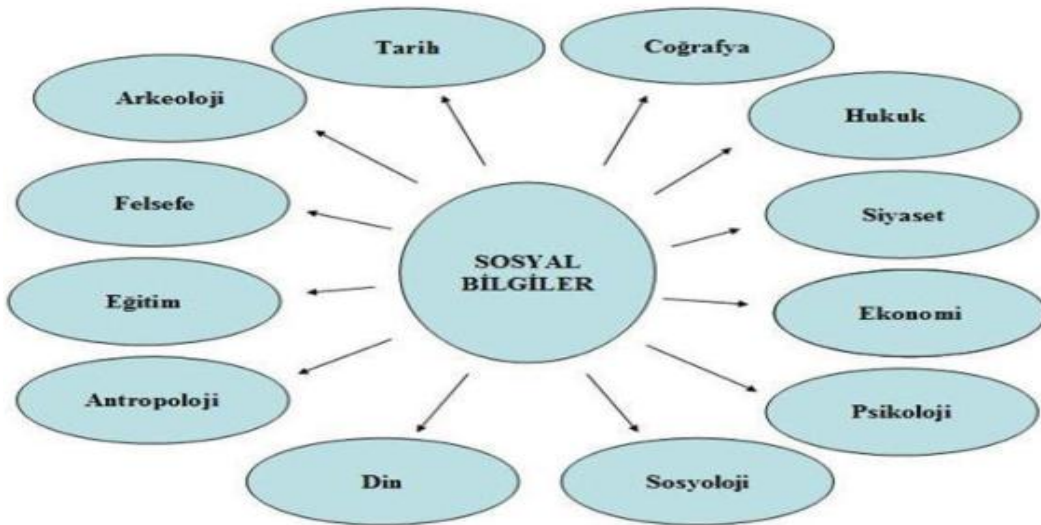
hep birlikte yön vermelerini sağlamak ve teknolojiyi amaç değil araç olarak kullanılmasının sağlanması amacıyla tasarlanan bir eğitim platformudur (MEB, 2014).

2.3. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Amacı

2.3.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı

Sosyal bilgilerin sosyal bilimlerin içinde yer alan birçok disiplinden oluşmasından sosyal bilgilerin herkesçe kabul edilebilecek ve kısa bir tanımını yapabilmek oldukça zordur (Öztürk, Coşkun Keskin, Otluoğlu, 2012, s.1).

Sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle ispatlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu süreç sonucunda ulaşılan sürekli işlevsel bilgiler olarak tanımlanabilir. İfade edilen bu toplumsal gerçek, toplumsal yaşamı yönlendiren ve toplumsal hayata şekil veren tüm faaliyetlerdir denebilir. Kişinin günlük hayatında kullandığı, hayatını kolaylaştıran mutluluğunu arttıran farkına varamadığı güçlerinin ortaya çıkarıp geliştirebilmesini sağlayan toplumsal gerçekler ve ilişkiler sosyal bilgilerin kapsamı içerisinde ifade edilebilir (Sönmez, 1999, s.17). Okullarımızda sosyal bilgiler dersi çokta eski değildir. 1968-1969 yıllarında öncelikle bütün ilkokullarda, 1970-1971 öğretim yılında ise ortaokullar da okutulmaya başlanılarak eğitim hayatımıza girmiştir (Güngördü, 2002, s.130).

Şekil 12: Sosyal Bilgiler (Doğanay, 2005, s.21).

Sosyal bilgilerin, kişinin toplumla daha iyi uyum sağlamasında oldukça önemli bir işlevi vardır. Sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, hukuk, antropoloji, tarih, coğrafya ve ekonomi gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi gibi bilim alanlarının konularını kapsar. Sosyal bilgiler bahsettiğimiz bu öğrenme alanlarını bir ünite çatısı altında birleştirir ve insanın toplum ve çevreyle etkileşimini, geçmiş, günümüz ve gelecek çerçevesinde ele alan toplu öğretim anlayışından yola çıkarak oluşturulmuş bir derstir (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2005).

Sosyal bilgiler dersini daha iyi anlamak için sosyal bilgiler dersi içinde yer alan disiplinlere sırasıyla bakalım:

a) **Antropoloji** : İnsanların türeyişi, biyolojik yapısı, beden özellikleri, kültürel belirtileri ve sosyal davranışları üzerine çalışma yapan bir bilimdir (Doğanay, 2005, s.26) Antropoloji, iskeletler, fosiller, kalıntılar, araçlar, eşyalar, aletler, heykeller ve benzeri kalıntıların çıkarılıp incelenmesiyle tarihin, geleneklerin ve yaşam alışkanlıklarının belirlenmesi için daha önceki uygarlıkların üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmadır (Kılıçoğlu, 2009, s.10). Antropoloji, tarihin karanlık çağları dediğimiz, yazılı devirlerden önceki dönemlerin anlaşılması ve kavranmasında açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler ders kitabı 2. Ünite de yer alan uygarlıklar beşiği Anadolu konusunda medeniyetlere ait kalıntılara, aletlere, kültürel değerlere yer verilmiştir (Altun Adnan, Doğan, Uzun 2010, s.50-55).

b) **Sosyoloji**: İnsanları ve insanların topluluk içinde birbirini etkileyişlerini ve etkileyiş biçimlerini inceleyen bilim dalına verilen isimdir (Öztürk 2009, s.22). Sosyoloji bize toplum içerisindeki kişilerin yapmış oldukları etkinlikleri anlamlandırmamızda bizlere yardımcı olur (Doğanay, 2005, s.28). Sosyoloji, toplumu ve toplumun problemlerini incelemesi sebebiyle sosyal bilgilerin en önemli alt disiplinlerinden biri konumundadır. Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde, toplumun yapısını ve özelliklerini inceleyerek öğrendikleriyle hayatlarına yön vermede ve topluma adapte olmada daha başarılı olabilirler. Sosyal bilgiler ders kitabı 3. Ünite de Çöle inen nur adlı konuda Türklerin İslamiyet'i kabulü ile sosyal hayatlarında meydana gelen değişimler sosyoloji bilimi içerisinde değerlendirilebilmektedir (Altun Adnan vd. 2010, s.75-82).

c) **Coğrafya:** İnsanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan ve doğa etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bilimdir (Şahin 1998, s.3). Coğrafya, Eski Yunanca'da yer anlamındaki “geo” kelimesi ile tasvir etme, yazma, çizme anlamındaki “graphein” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Coğrafya, insanla doğa arasındaki karşılıklı etkileşimleri, bu etkileşimler sonucu gelişen faaliyetlerle durumları dağılışı, karşılaştırma, ilişki kurma ve nedensellik ilkeleri çerçevesinde araştırıp inceleyen ve ulaştığı sonuçları bir sentez halinde ortaya koyan kendi içerisinde de çok sayıda bilimi kapsayan bir bilimler topluluğudur (Doğanay, 2005, s.32). Coğrafya insanların yaşadığı çevre ile başka bölgeler ve ülkeler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Ülkemiz içerisinde ortaya çıkan problemler ile dünyada meydana gelecek problemlerin nedenlerini anlamak ve bu problemlere çözümler sunabilmek için belirli bir seviyede coğrafya bilgisine sahip olunması mecburi görünmektedir. Sahip olunan bu bilgiyle öğrenci ülkesinin dünya ülkelerine göre büyüklüğünü, nüfusunu, iklimini, doğal kaynaklarını, ekonomik faaliyetlerini, ekonomik gücünü, ulaşım durumunu ve gelişmişliğini bilir ve bu sayede ülke sorunlarının daha iyi anlayıp bu sorunlara çözümler üretmede daha başarılı olur (Keçe ve Merey, 2011, s.115).

d) **Ekonomi:** Ekonomi ülke içinde ve dünyadaki mal ve hizmetlerin dağılımını, tüketimini ve paylaşımını konu alır (Öztürk, 2009, s.20). Ekonomi, insanların ihtiyaç ve isteklerinin var olan kaynaklarla en iyi nasıl giderilebileceğini inceleyip araştıran bir bilim dalıdır (Keçe ve Merey, 2011, s.115). Ekonomi toplumsal yaşamın vazgeçilmez ve en önemli öğelerinden biridir (Erden, Tarihsiz, s.40). Sosyal bilgiler dersinde ekonomi konularının yeterince öğretilmesi öğrencide vatandaşlık bilincinin gelişmesine büyük etkiye sahip olacaktır. Ülkesinde ve dünyada kaynakların sınırlı olduğunun farkına varan öğrenciler, hem ülke kaynakları hem de kendilerine ait kaynakları dikkatli kullanarak bilinçli bir tüketici olacaktır. Sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite'deki Afacan Hasan adlı konuda bilinçli tüketici konusuna vurgu yapılmıştır (Altun Adnan vd. 2010, s.22-23).

e) **Psikoloji:** Davranışlarımızı ve davranışlarımızın arkasında yer alan içsel yapımızı anlamaya çalışan bilim dalıdır. Psikoloji Latince psycho (tinsel yapı) ve logy(bilim) sözcüklerinin birleşmesinden meydana gelmektedir (Külahoğlu, 2004, s.3). Psikoloji, insan davranışının bireysel yönüyle ilgilenir; bireyin gerçekleştirdiği davranışların altında bulunan zihinsel faaliyetleri ele alır (Cüceloğlu, 2007, s.35). Sosyal bilgiler öğretiminden psikolojinin verileri kullanılarak yapılan öğretme ve öğrenme etkinlikleri, öğrencilerin hem kendi kişilik özelliklerini hem de başkalarının kişilik özelliklerini, anlayışlarını, duygularını ve davranışlarını keşfetmelerine ve açık bir şekilde ortaya koymalarına yardımcı olur (Öztürk, 2009, s.21). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin karşısındaki kişilerin olaylar karşısındaki psikolojik durumlarını tahlil etme becerilerine ulaşması ve toplumda kişilerin davranışlarına göre nasıl davranması gerektiğini öğrenmesi toplumla kaynaşılması ve kişilerle iyi ilişkiler kurulmasında oldukça faydalı olacaktır. Sosyal bilgiler ders kitabı 1. Üniteye yeni okulum başlıklı konu öğrencinin yeni bir yere alışması açısından psikoloji bilimiyle ilgili olduğu söylenebilir (Altun Adnan vd. 2010, s.12-13).

f) **Hukuk:** Cemiyet halinde yaşayan bireylerin sosyal bakımdan önemli olan davranışlarını düzenleyen, müşterek hayatın huzur içerisinde karşılıklı güven esası cereyanını sağlayan emir ve yasaklardan oluşan toplumsal gerekçelerin tümüdür (Akıntürk 1992, s.2). Sosyal bilgiler programının amaçlarını bireysel olarak değerlendirdiğimizde vatandaşlık görevleri ve sorumluluklarının kazandırılması yönünden hukuk biliminin faydası aşikârdır. Hak kavramının öğrenciler üzerindeki etkisini artırmak için hukuk biliminin kullanılması ve günlük hayattan örnekler de verilmesi kalıcılığı artırma yönünden önemlidir. Sosyal bilgiler ders kitabı demokrasi serüveni adlı 6. Üniteye yönetim şekilleri, demokrasini tarihi, insan hakları vs. hakkında bilgi verilerek hukuk biliminden yararlanılmıştır (Altun Adnan vd. 2010, s.137-159).

g) **Felsefe:** Felsefe Arapça bir sözcük olmakla birlikte, Yunanca philosophia sözcüğünden gelmektedir. Türkçeye de Arapça üzerinden bu şekilde girmiştir. philosophia diğer adıyla felsefe sözcüğü bilgiyi ve bilgeyi sevme ve bilginin gösterdiği yolda hızla gitme anlamına gelir (Keskin, 2010, s.38). Yaşadığımız dünya, yalnızca fiziksel bir dünya değildir. Dünyamız aynı zamanda bir değerler ve anlamlar dünyasıdır.

İnsan felsefeyle değerlerin öneminin farkına varıp, değerli bir varlık olduğunun bilincine ulaşır. Felsefeyle, kendi-bilgisine ulaşan ve bu bilgiyle bilinçle kendini değerli bir varlık olarak gören insan aynı zamanda “ötekinin” de bilincine ulaşır (Keçe ve Merey, 2011, s.116). 2005 ilköğretim programı hazırlanırken yapılandırmacılıktan yararlanılması felsefenin eğitim alanında büyük rol oynadığını göstermektedir. Sosyal Bilgiler programında öğrencinin düşünmesi yorum kabiliyetinin geliştirilmesi amaçlandığında felsefe biliminin önemi daha fazla öne çıkmaktadır. Felsefenin öğrencilerin yaşadıkları ve öğrendiklerini sorgulaması, ideal olanı araması ve sorularına çözümler üretebilmesi açısından da büyük rolü ve etkisi bulunmaktadır.

h) **Arkeoloji:** Geçmişteki var olan dilleri, dinleri, sanatları, adetleri ve yaşayışları, o dönemlerden kalan eserlerden çıkarıp anlamlandırma bilimidir (Akkuş 2010, s.140). İnsanın dünyaya gelmesiyle birlikte kültürel yaşamdaki değişimi belirlemek, üretime nasıl geçildiğini ve tarım toplumlarının nasıl oluştuğunu anlama, dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan uygarlıkların birbirlerine etkilerini belirlemek, medeniyetlerin nasıl oluştuğunu ve gelişimini incelemek arkeolojinin amaçlarından bazılarıdır (Keçe ve Merey,2011, s.114). Öğrencinin içinde bulunduğu toplumu ve dünyayı tanıyarak toplumsal ilişkilerini geliştirmede etkili olan arkeoloji Sosyal bilgiler programının içerisinde yer alması gerekmektedir. Öğrencinin çevresine daha etkili bir gözle bakabilmesi için arkeoloji biliminden faydalanması gerekecektir. Bu anlamda Arkeoloji Sosyal bilgileri tamamlayan bir parça niteliğindedir. Sosyal bilgiler ders kitabı 7. Ünite de yer alan Hasankeyf başlıklı konuda arkeoloji biliminin geçmişimize ışık tutuşu öğrencilere gösterilmeye çalışılmaktadır (Altun Adnan vd. 2010, s.164-165).

i) **Siyaset Bilimi:** Siyaset bilimi iktidarın toplumdaki niteliği, temelleri, işleyişi, amaçları ve etkileri ile ilgilenen bilim dalıdır (Erden, Tarihsiz, s.41). Gelişmiş toplumlarda politika günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Ortaokul öğrencilerinin de hükümetin çalışmaları, politik süreçler ve politik kararlar konusundaki ana esaslar hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Siyaset bilimi ülkemizde, bağımsız bir ders olarak sadece üniversitelerde ilgili bölümlerde okutulmaktadır. Ancak bu bilim dalına giren konular ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri içerisinde de yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersinin sorgulayan, etkin, problemleri

giderebilen, hak ve sorumluluklarına vakıf demokratik vatandaşlar yetiştirme hedeflerinin gerçekleşmesinde siyaset biliminin katkısı büyüktür (Keçe ve Merey, 2011, s.117-118). Sosyal bilgiler ders kitabı 5. Ünite'deki “Milli Dış Politikamız ve Uluslar Arası İlişkilerimiz” konusunda Siyaset biliminden faydalanılmıştır (Altun Adnan vd. 2010, s.125-127) .

j) **Tarih:** Tarih, geçmişteki yaşanmış olayları yer, zaman ve kişileri göstererek kaynaklara dayalı olarak sebep-sonuç ilişkisi içinde inceleyen bir bilim dalıdır (Köstüklü, 2001, s.12). Tarih insanın kendi özelliklerini ve kültürel değerlerini tanımasını amaçlayan, bilimsel düşünme yöntemine dayanan, toplumsal bir varlık olarak insanın hayatını, davranışlarını takip eden bir bilimdir (Paykoç, 1991, s.179). Geçmişteki iyi ve kötü olaylar insanlar için birer ders vericidir. Geçmişteki kötü olayların tekrar yaşanmaması için olayların neden-sonuç ilişkileri ve olayı etkileyen etmenlerin incelenmesi gerekir (Erden, Tarihsiz, s.37). Çocuklara tarihi sevdirmek için onlara geçmişteki olayların isimlerini tarihlerini yerlerini ezberletmek yerine geçmişteki olaylarla günümüzdeki olaylar arasında ilişki kurulması olayların neden-sonuç ilişkilerinin buldurulmaya çalışılması olaylardan sonuç çıkartmalarının istenmesi olaylarla ilgili dramatik ve eğlendirici öykülere yer verilmesi yakın çevrelerinde küçük tarihi olayları araştırmalarının istenmesi gerekmektedir (Erden, Tarihsiz, s.38). Öğrencilere sunulan sosyal bilgiler programlarındaki tarih konuları öğrencilerde tarihsel sorgulama becerisini geliştirebilmelidir. Bu şekilde öğrenciler hem tarihsel kronolojiyi öğrenip diğer yandan kanıtlarla olayların niçin meydana geldiğini bulma olanağına sahip olabilir (Öztürk, 2009, s.21). Sosyal bilgiler derslerinde ki tarih konuları öğrencilerin bugün dünyada meydana gelen olayları geçmişte yaşanan olayların ışığı altında değerlendirmelerini ve bu olaylar hakkında doğru çözümler yapmalarına yardımcı olur. Bunu yapabilmek için de tarih, geçmişteki olayları anlatır, günlük olayları tefsir eder ve gelecekteki olaylara ışık tutar (Karagözoğlu, 1966, s.67). Sosyal bilgiler ders 2. Ünite'de yer alan tarihte yolculuk, uygarlıklar beşiği Anadolu gibi konular tarih biliminin anlaşılması açısından merak uyandırmaktadır (Altun Adnan vd. 2010, s.50-55).

k) **Eğitim:** Eğitim, her felsefi sisteme göre ve psikolojik yaklaşıma göre değişik şekillerde tanımlanmıştır. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşamı yoluyla istenilen doğrultuda değişiklikler meydana getirme sürecidir (Büyükkaragöz, Savaş ve Çivi, 1998, s.34). ayrıca zihinde istediğimiz biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma çabası olarak da ifade edebiliriz. Bu ifadede en önemli kavram, davranışların istendik olmasıdır. Burada önemli bir soru karşımıza çıkmaktadır. İstendik olan ve olmayan davranışlar peki nasıl belirlenebilecektir? İstenilen davranış ve öğrenmelerin ölçütleri nelerdir? Bu belirlenebilecek ölçütler her toplum ve zaman dilimi için aynı olabilir mi? Sorularını yanıtlamak gerekmektedir. İkinci kritik durum ise, süreçtir. Süreç, birikik, ucu açık, tutarlıya doğru gelişen her zaman işlevsel kalabilen bir örüntü olarak tanımlanabilir (Karagözoğlu, 1966, s.67). Toplumsal bir kurum olarak eğitimin işlevleri şöyle sıralanabilir 1.Eğitim bireyi toplumla kaynaştırır. 2. Eğitim toplumsal kültürü yeni nesillere aktarır 3.Toplumu modernize ederek ekonomik olarak da ilerlemeyi amaçlar. 5. Toplumsal denetimi arttırır. 6.Toplumsal değişimi hızlandırır. 7. Toplumsal sorumluluğu güçlendirir 8. Topluma yenilikçi ve değişmeye ayak uydurmuş elemanlar yetiştirerek, toplumsal devamlılığı sağlar (Karagözoğlu, 1966, s.67).

l) **Din:** Din insanlara bir hayat biçimi belirleyen, onları belli bir dünya görüşü içinde toplayan kurum, bir değer biçme ve yaşam şekli; yaratana isteyerek bağlanma, bazı şeyleri ışıtma, onlara inanma ve onlara uygun hal ve hareketler içerisinde bulunma olgusu; yaratan ile ona inanan insan arasındaki ilişkiden doğan deneyimlerin inanan kişinin hayatındaki etkileri olarak tanımlanabilir (WİKİPEDIA, 2014). Durkheim dinin dört temel işlevi olduğunu söyler: Bunlar; din, kişinin kurallara uymasını ve kendini disipline etmesini sağlar, dayanışma ve yardımlaşmayı kuvvetlendirir, kültürel mirasın korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olur ve insanların güven içerisinde mutlu bir hayat geçirmelerini sağlar (Keçe ve Merey, 2011, s.119). Sosyal bilgiler ders kitabı) 3. Üniteye yer alan “Çöle İnən Nur” adlı konu dinin insan yaşamı üzerine getirdiği değişimi güzel bir şekilde anlatmaktadır (Altun Adnan vd. 2010, s.75-77).

ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) ise, sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamıştır; sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterliliği kazandırılması amacıyla sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşmuş

bir faaliyet alanıdır (Doğanay, 2005, s.19). Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzölen sistematik, eş güdümlü bir çalışma alanı sağlar.

Sosyal bilgilerin bir başka tanımını, ölkemizde 2005 sosyal bilgiler programını hazırlayan komisyon tarafından yapılmıştır. Buna göre, sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (Kılıçoğlu, 2009, s.5). Sosyal bilgiler, toplumun hedeflerini gelecek nesillere yükleme mecburiyetindedir.

Öztürk'e göre ise sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ölk ve dünya koşullarında, bilgiyle karar alıp, düşünebilen ve böylece problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri harmanlayarak kullanmayı amaçlayan öğretim programı şeklinde ifade edilmiştir (Öztürk, 2009, s.4).

Sosyal bilgiler, toplumsal olaylar hakkında doğru ve sistemli bilginin büyük kısmını oluşturur ki bu bilgi bireysel hayatın idaresi, ekonomik hayatın düzenlenmesi, milletlerin idare edilmesi ve uluslar arası ilişkilerin ayarlanması için bir mecburiyet gibidir (Moffatt PH.D, 1957, s.2). Sosyal bilgiler, geniş anlamda, insanların birbirleri ile olan ilişkilerini inceler ve genel anlamda, toplumda kişilerin yaptıkları davranışlarla ilgilenen disiplinleri içerir.

Bütün bu tanımların ışığında sosyal bilgileri; toplumun değerlerini, ideallerini ve kültürünü bireye aktaran, bireyi her yönüyle toplumun bir parçası haline getiren, toplumsal yaşama uyum sağlamış, vatandaşlık görevlerinin farkında olan aynı zamanda evrensel yasalara saygılı bireyler yetiştirmeyi amaçlayan; tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, ekonomi vb. alanları da kendi çerçevesi dâhilinde ele alan bütönsel bir çalışma alanı olarak tanımlayabiliriz.

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin toplumun yaşadığı problemleri anlaya çalışmasını ve toplumsal sorunlar hakkında çıkarımlarda bulunabilmesini ve bir

vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmede, kişiler arası ilişkiler konusunda başarılı olmada, milli değerleri kavramada en gerekli olan derslerden birisidir. Bu nedenle öğrencilerin sosyal bilgileri dersini öğrenmelerine etki eden faktörler belirlenerek önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Ülkenin ihtiyaçları, toplumsal ve kültürel özellikler, çocukların toplumsal olaylarla ilgili eğitim ihtiyaçları belirlenerek sosyal bilgiler dersinin hedefleri tespit edilmeli ve öğrenmeyi gerçekleştirmek için uygun yollar seçilmelidir. Eğitimden beklenen niteliğin gerçekleşmesinde programın en önemli öğelerinden biri öğrenme-öğretme etkinlikleridir. Bu çerçevede sosyal bilgiler dersi ve diğer derslerde yaşantılarının düzenlenmesinde öğrenme öğretme kuramlarının, modellerin ve öğrenme ilkelerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olacak şekilde işe biçimlendirilmesi, düzenlenmesi gerekmektedir (Yanpar, 1994, s.43).

Sosyal bilgiler dersi, çocuğun içinde bulunduğu toplumsal yaşamla çok yakından ilgilidir. Bu nedenle, birey bilhassa içinde bulunduğu toplumsal yaşamı, geçmişini bugünü ve geleceğiyle yakından tanıma fırsatı bulacak ve geleceğe yönelik kararlar alırken ve gelecekle ilgili düşünceler ortaya koyarken daha tutarlı olabilecektir. Sosyal bilgiler dersi, ayrıca demokrasi ya da cumhuriyet ülkelerini benimsettiği, toplumsal yaşamın, dünü, bugünü, yarını arasındaki ilişkiyi gösterdiği oranda amacına ulaşmış sayılabilecektir. Sosyal bilgiler dersi, bireyin kendisine ve ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ya da devlete karşı ödev ve sorumluluklarının ne olduğunu öğretir. Özellikle sosyal çevresine etkin bir biçimde nasıl adapte olacağını öğretir (Deveci, 2002, s. 5).

Sosyal bilgiler dersi sınıfları, öğrencilerin bireysel yaşantıları yoluyla demokrasinin ilkelerini anlama çabası içinde olduğu, karar verme becerilerini geliştirdiği, demokratik tutum ve davranışları kazandığı ortamlardır.

Sosyal bilgiler dersini bireyi toplumsallaştıran, bireyin toplumla uyumlu bir şekilde yaşamasını sağlayan etkili vatandaş yetiştirme uygulaması olarak da değerlendirilebiliriz.

2.3.2. Sosyal Bilgilerin Amacı

Sosyal bilgilerin en kapsamlı amacı bilinçli ve etkili vatandaş yetiştirmedir. (Braun, 1999, s.349). Etkili vatandaş, içinde yaşadığı toplumun kültürünü benimsemiş,

özümsemiş ve bunu geliştirme amacına sahip bireylerden teşekkül eder. Bu bağlamda ulusların kendi devamlılıklarını sağlayabilmeleri, etkili vatandaş yetiştirmesiyle mümkün olabilecektir. Vatandaş yetiştirme yöntemleri dayandığı felsefi temellere göre tek disiplinli, çok disiplinli veya disiplinler arası bakış açıları ile olabilmektedir. Tek disiplinli anlayışta tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi dersleri ayrı ayrı verilirken; çok disiplinli veya disiplinler arası ilgili sosyal bilimlerden seçilmiş bilgiler bütünleştirici bir anlayışla sosyal bilgiler dersi şeklinde farklı bir ders olarak bireylere kazandırılmaya çalışılır. Sosyal bilgiler eğitimin devlet ve toplum yapısının sürekliliğini ve hayatiyetini devam ettirmesindeki katkısını daha iyi anlayabilmek için Amerika Birleşik Devletleri'ne bakmak yerinde olur. Çok kültürlü bir yapıya sahip Amerika'da ortaya çıkan “Vatandaşlık Bunalımı”, 1900'lü yılların başında toplumsal bir sorun halini almıştır. Bu soruna çözüm bulma arayışlarının etkisiyle Amerika'da okutulmaya başlanan sosyal bilgiler dersi “ Amerikan vatandaşı” yetiştirme konusunda göz ardı edilemeyecek başarılar elde edilmesine yol açmıştır (Kılıçoğlu, 2008, s.15).

Sosyal bilgilerin birden fazla amacı bulunmaktadır. Bu amaçlara ulaşabilmek için birçok disiplinden faydalanılması gerekmektedir. Bu süreç disiplinler arası işbirliğini ve disiplinler arası yaklaşımı da gerekli kılmaktadır. Çünkü toplumsal olaylar birden fazla disiplin alanını ilgilendirmektedir. Yaşanılan toplumsal bir olaya, tarihçi kendi açısından, felsefeci kendi açısından, din bilimci kendi açısından, psikolog kendi açısından bakarsa doğru bir analiz yapılmış ve doğru bir tespitle bulunulmuş olunamaz. Dolayısıyla daha genelleyici ve bütüncül bir yaklaşımla yaşanan durumun tamamına bakılarak bir değerlendirmede bulunulması daha olumlu ve doğru sonuçlara götürebilecektir. Bu bağlamda sosyal bilgileri meydana getiren disiplinlerin bilinmesi ve bu disiplinlerin sosyal bilgiler içindeki yeri ve öneminin kavranması gerekmektedir (Keçe ve Merey, 2011, s.111-112).

Eğitim kurumları, toplumdaki bireyleri çeşitli etkinlikler ve dersler yoluyla, milli ruhu, değerleri ve idealleri kazandırarak onları mevcut siyasal düzene ve milli bütünleşmeye katkıda bulunacak vatandaşlar olarak yetiştirirler (Tezcan, 2000, s.70). Böylece eğitimin amacı, insanı, hem kendisi, hem de toplumu için değer yaratacak düzeye getirmek hem de bir milletin geçmişi ile geleceği arasında köprü kurmak olmalıdır. Yoksa millet ve onun mensubu olan insanlar kimliksiz, kişiliksiz, bilinçsiz ve darmadağın, ortak bir değerler dizgisinden yoksun bir kuru kalabalığa dönüşür

(Sinanoğlu, 2010, s.190). Yöneticiler, siyasetçiler, aydınlar “toplum” denen ‘nesne’nin kavranması, anlaşılması, bir düzene kavuşturulması, bu düzen temelinde yönetilmesi ve yönlendirilmesi gibi ihtiyaçlarla karşılaşmışlardır. Her toplum, o toplumu oluşturan bireyleri kendi amaçları doğrultusunda yetiştirmek ister (Deveci, 2002, s.1). Böylece var olan düzeni koruyacak ve geliştirecek bireyler yetiştirmede bilginin sosyal olarak kurulmasına özel bir önem verilmiştir. İnsan, yaşamak için hem doğanın, hem de toplumun bazı ilkelerini öğrenmek zorundadır. İşte “Sosyal Bilim”i, ortaya çıkışındaki bu tarihsel motifi göz ardı ederek kavramak mümkün değildir. Sosyal bilimlerin desteklenmesinin ana gayesi de budur. Sürekli bir değişim içinde olan, çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunan insanların ve toplumların yaşamında Sosyal bilimlerin önemli bir yeri vardır.

2.4. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Sosyal Bilgiler Dersindeki Amaçların Gerçekleştirilmesinde Etkisi

Milli Eğitim Bakanlığının belirlemelerine göre sosyal bilgiler dersinin genel amaçları şunlardır. Öğrenciler bu derste;

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları, toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri çevreyi yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri, vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları ve ekonomik yasama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden kendilerini geliştirmesi beklenir. Sosyal bilgiler dersi, toplumun ideallerini bireylere kazandırmakla yükümlüdür. Bu ders ile öğrenci, toplumsal sorunlarla karşı karşıya bırakılır ve toplumsal yaşamla kaynaşması sağlanır (Kaya, 2006, s.40).

Geçmiş yıllarda bu amaçların öğrencilere kazandırılmasında birçok yönden eksikliklerin yaşandığı yadsınamaz bir gerçektir. Günümüzde dahi özellikle görsel öğelerden yoksun bir sosyal bilgiler dersi istenilen hedefleri bir türlü tutturamamaktadır. Hayatımıza giren bilgi iletişim teknolojileri elbette ki birçok derste kullanıldığı gibi sosyal bilgiler dersinde de kullanılması bir mecburiyet haline gelmiştir. Somut işlem döneminde düz anlatımlar nedeniyle bocalayan öğrencilerin bu bocalamalardan sıyrılıp derslerindeki konuları daha iyi kavramaları bilgi ve iletişim teknolojileri ile hem derslerin daha zevkli hale getirilmesi hem de arzu edilen amaçlarında

gerçekleştirilmesiyle istenilen seviyeye ulaşılabacaktır. Ayrıca zaman faktörünü de etkili ve tasarruflu kullanılmış olacaktır (Uşun, 2000, s.53).

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin insan hayatındaki yerinin hızlı yükselişinin eğitim alanında her geçen gün artarak devam ettiğini görmekteyiz. Eğitimde bilgi iletişim teknolojileri içerisinde özellikle bilgisayarın farklı bir yerinin bulunduğu apaçık ortadadır. Bilgisayar bugün birçok derste çeşitli aktiviteler için kullanılmaktadır. Aslında bilgisayarları derslerde, başarıda etkili kılacak temel unsur hiç şüphesiz ki yazılımlardır. Bizler sosyal bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılabilecek yazılımları; öğrenme için hazırlanmış yazılımlar ile öğretme için hazırlanmış yazılımlar olarak iki gruba ayırabiliriz.

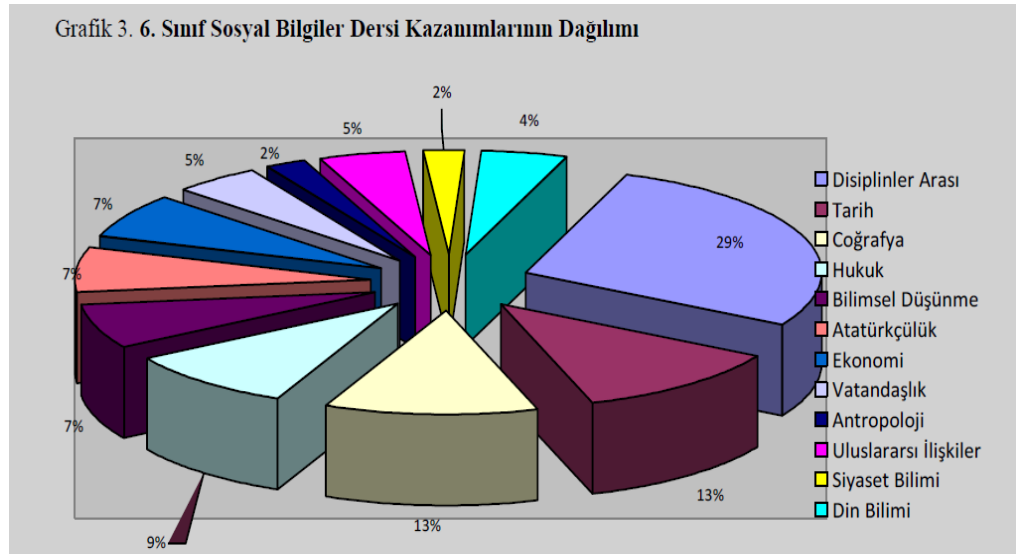
Öğrenme için hazırlanmış yazılımlar daha çok öğrenciye yönelik olarak hazırlanmış, yeri geldiğinde öğrencinin bireysel çalışmasını esas alan anında dönüt veren ve öğrenmeyi bir bakıma eğlenceli hale getiren programlardır. Öğretme amacı ile hazırlanmış yazılımlar ise daha çok öğretmenler tarafından kullanılan, genel olarak belli konuları öğrencilere anlatmak, sorular sormak, etkinlikler yapmak amacıyla hazırlanmışlardır.

Bilindiği üzere ilköğretimde tüm derslerin çeşitli kazanımları bulunmaktadır. Belki ilköğretimde sosyal bilgiler dersi dışında birçok dersin kazanımlarının gerçekleştirilememesinin öğrencilere ders bazında etki etmesine neden olacak, ileriki yıllarda eğitim hayatlarında çeşitli açılardan sıkıntılar doğuracaktır ve bu durum genel olarak bireysel etkiler yapacaktır. Ancak sosyal bilgiler dersinde öğrencilere verilmesi amaçlanan kazanımlar sadece öğrencilerin eğitim ve öğretimleri açısından değil, ayrıca toplumsal bir birey olması açısından da son derece büyük bir öneme sahiptir. Muhakkak ki öğrencilerin çiftçi, esnaf, öğretmen, hekim, mühendis, hukukçu vb. bir mesleği yerine getirmesi önemlidir. Ancak daha önemli olan meslek sahibi olacak bu kişilerin toplumda alacakları rolleri hakkıyla yerine getiren hem toplum refahı, hem düzeni sağlayan ya da sağlamayı amaçlayan yanlışları eksikleri görebilen ve yeri geldiğinde, gücü nispetinde engel olmaya çalışan ve toplumun arzu ettiği toplum refahını ve mutluluğunu arttıracak bireyleri yetiştirmektir.

2.5. Bilgi İletişim Teknolojileri ile Örnek Ders İşlenişleri

2.5.1. 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Üniteler ve Bu Ünitelerin İşlenmesinde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanılabilirliği

Öğretim programlarında yer alan hedeflerin ve kazandırmaya dönük planlanmış okul içi etkinliklerin bireye aktarılmasında en önemli araç kuşkusuz ders kitaplarıdır. Bu yüzden 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının bilgi ve iletişim teknolojilerine göre işlenmesini incelerken ders kitaplarını göz ardı etmemiz araştırmanın güvenilirliği açısından önemli bir eksiklik doğuracaktır; çünkü hazırlanan birçok bilgisayar programı, sunular, animasyonlar, simülasyonlar, belgeseller ders kitaplarına paralel hazırlanmaktadır. Programın bilgi iletişim teknolojilerine göre incelerken ders kitaplarını da göz önüne alıp bütünsel bir yaklaşım sergileyeceğiz.

Şekil 13:6.sınıf Sosyal bilgiler dersi kazanımlarının dağılımı (Keçe & Merey, 2011: 130).

6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan üniteler şöyledir:

1. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum
2. Yeryüzünde Yaşam
3. İpek Yolu'nda Türkler
4. Ülkemizin Kaynakları
5. Ülkemiz ve Dünya

6. Demokrasinin Serüveni
7. Elektronik Yüzyıl

Bu programda yer alan ünitelerin işlenmesinde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılabilirliği ve etkililiğini inceleyeceğiz.

1)“**Sosyal Bilgiler Öğreniyorum**” ünitesinde bulunan konu başlıkları:

- Yeni Okulum
- Tartışma Var
- Çevre Kirliliği Salgın Hastalıklara Neden Olur
- Şehrimizle İlgili Olayları Araştırıyoruz
- Afacan Hasan
- Sosyal Bilgiler Sayesinde
- Atatürk’ün Eserleri: Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu

Bu ünite öğrencilere kavratılmaya çalışılırken özellikle yansıtım cihazının kullanımıyla bilgisayardan önceden hazırlanmış sunular yardımıyla bir olayın çok yönlülüğü, olgu, görüş kavramları kolayca öğretilir. Bilimsel araştırma yaparken ise internet üzerinden örnek kütüphanelerden kolayca bilgi toplanılabilir ayrıca köyde yaşayan öğrenciler için kütüphaneye gitme olanağının olmamasından dolayı örnek sanal kütüphaneler gösterilerek hafızalarında hem konuların daha iyi oturması hem de kütüphane görünümü ve kütüphaneden nasıl istifade edileceği öğrenilmesi sağlanmış olur. Korsan cd örnekleri vcd’de çalınarak bozuklukları ve eksiklikleri gösterilebilir ayrıca haksız kazanç sağladığı daha iyi kavratılabilir. Sosyal bilgiler dersinin içeriği ve öğrencileri sosyal hayata hazırlamada üstlendiği rol çok basit bir şekilde hazırlanan kısa video ile kavratılabilir. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu hakkında ise öğrenciler bu kurumların kendi internet sitelerinden araştırma yaparak faaliyet alanları ve yaptıkları çalışmalar kolayca takip edilebilir, öğrenci bizzat öğrenme faaliyetinin içinde olduğu için öğrenme düzeyinin ve etkililiğinin üst düzeyde olması muhtemeldir.

2)“**Yeryüzünde Yaşam**” ünitesinde bulunan konu başlıkları:

- Haritaları Anlamak
- Koordinatlar Dünyası
- Kutuplardan Çöllere Değişen İklim

- Türkiye’de İklim Bölgeleri
- Tarihte Yolculuk
- Uygarlıklar Beşiği Anadolu
- Ormanlarımız Değil Geleceğimiz Yok Oluyor

Bu ünite de hem coğrafya konuları hem de tarih konuları bulunmaktadır. Her iki alanla ilgili konuları kavratmaya çalışırken Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması bir mecburiyet gibidir. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunması kazanımını, konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu “Google Earth” programı kullanılıp görünümüleri gösterilerek öğretebilmiş oluruz. Ayrıca “Powerpoint” programı ile hazırlanan sunular aracılığıyla bulunan değişik haritalar gösterilerek konu öğrenci zihninde daha iyi oturması sağlanabilir. Yine hazırlanan sunu ve animasyonlar ile değişik iklim tiplerinin dünya üzerindeki yerleri ve bu bölgelerdeki insan hayatına etkisi ve Türkiye’de ki iklim tipleri kalıcı bir şekilde öğrencilere verilebilir.

Tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler ve Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşim öğrencilere verilirken öğrencilerin kavrayabilmeleri için hazırlanmış belgesellerin televizyonda veya bilgisayardan yansıtım cihazı ile seyrettirilmesi öğrencilerin konuyu kavraması ve konunun kalıcılığının arttırmasında oldukça etkili olabilmektedir.

3)“İpek Yolunda Türkler” ünitesinde bulunan konu başlıkları:

- Destan Yazarlar
- Asker Millet
- İpek Yolu
- Çöle İnen Nur
- Türk Büyükleri Kendilerini Anlatıyor
- Yıllardır Süren Tatlı Gelenek
- Çizgilerin Dili
- Moğolistan’daki Türk Anıtları Projesi

Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlar ve İlk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları çevrenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirebilmek için öncelikle “Google Earth” ile Türklerin ilk yurdu olan Orta Asya’nın genel görünümünü projeksiyon ile yansıtmak gereklidir. Böylece görsel zekâyı kullanarak Sosyal Bilgilerde önemli yer tutan harita bilgileri kontrol edilebilir. Orhun Abidelerine ait çeşitli kalıntılar da yansıtılarak o döneme ait eserlerin önemine vurgu yapılabilir. Orta Asya’nın iklim özelliklerini kavrayabilmek için bölgedeki ekonomik faaliyetlerine dair videolar izlettirilerek hem görsel hem sözel zekâ alanlarına hitap edip kalıcı öğrenmeyi sağlamış olmamız kuvvetle muhtemeldir.

Geçmişten günümüze Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Türk Milleti için önemini anlatabilmek ve değerini vurgulayabilmek ayrıca Hun hükümdarı Mete Han’ın dünya askeri tarihine katkılarını görebilmek için Türk Silahlı Kuvvetleri’nin resmi internet adresi ziyaret edilerek Türk ordusunun cesareti, kuvveti, ülke savunmasındaki önemi ve ülkelerin saldırılarına karşı caydırıcılığı bu konunun anlaşılmasında etkileyici olacaktır. İslamiyet’in doğduğu Arabistan yarımadasının coğrafi konumu haritalar yansıtılarak, o dönemin insan yaşamı ve İslamiyet’in yayılışı Çağrı Filmi izletilerek gösterilebilir. Derse etkin katılımı sağlayabilmek için özellikle flp formatındaki dosyaları açabilme özelliğine sahip programlar kullanılarak İslamiyet’in Arap yarımadasından dünyaya yayılışı anlaşılır şekilde de açıklayabiliriz. Sanat ve estetik anlayışımızı yansıtan çeşitli fotolar yansıtım cihazı ile yansıtılarak zihinlerde kalıcılığı arttırılabilir.

4)“Ülkemizin Kaynakları” ünitesinde bulunan başlıklar:

- Ülkemizde Ekonomik Faaliyetler
- Yatırım ve Pazarlama
- Vergi Vererek Kazanıyoruz
- Doğal Kaynaklarımız Tükenmesin
- Hangi Meslek
- Nitelikli İnsan Gücü ve Girişimcilik

Üniteye ait kavramlar görsel öğelerle desteklenip projeksiyon (yansıtım) yardımıyla öğrencilerde kavram bilgisi yoklanabilir. Ülkemizde ekonomik faaliyetlerin ne olduğu ile ilgili T.C. Tarım Bakanlığının resmi internet adresi kullanılarak çeşitli

çıkarımlarda bulunulabilir. Ülkemizin sahip olduğu yer altı ve yer üstü zenginlerinin korunabilmesi için örnek teşkil edecek videolar izlettirilerek konuya dikkat çekilebilir. Bir doğa harikası olan ülkemize ait fotolar ekranda yansıtılarak sahip olduğumuz güzellikler hakkında bilgi sahibi olunabilir. Çevremizde bulunan ekonomik faaliyet alanlarına ilişkin çalışmaları kamera ve fotoğraf makineleri ile öğrencilerin belirlemeleri istenip bu faaliyetler daha sonra sınıflarda yansıtılarak konunun hem ilgi çekici hale getirilmesi hem de kalıcılığı artırılabilir.

Vergi vermenin neden gerekli olduğunu ve kaçakçılığın önlenmesi konusunda çeşitli sunum örnekleri kullanılarak konunun kavranması öğretilir. Messenger programı kullanılarak bir maden işçisi ile canlı bağlantı kurulup röportaj yapılarak hem sahip olduğumuz kaynakların hem de o kaynakların nasıl işletildiği hususunda bilgiler edinebiliriz. Çeşitli meslek guruplarına ait yaşantılar ve o mesleğin gerektirdiği özellikler ile ilgili meslek dallarına ait videolar izlettirilerek öğrencilerin meslek seçerken ilgi ve yeteneklerinin ön planda tutulması gerektiği kavratılabilir. Ülkemizin sahip olduğu sanayi kuruluşları ile ilgili araştırma yapabilmek için internet kullanılarak araştırma yapılabilir ve araştırma yapılan yer ile ilgili görseller incelenebilir. Sanayi kuruluşları sahipleriyle telefon ve msn bağlantıları yapılarak bu kişilerden bilgiler alınabilir. Nitelikli insanın nasıl olması gerektiği ve kariyer bilinci oluşturabilmek için hazırlanan karikatürler tarayıcıdan taratılarak akıllı tahta aracılığı ile öğrencilere gereken bilgi verilebilir.

5)“**Ülkemiz Ve Dünya**” ünitesinde bulunan konu başlıkları:

- Dünyada Nüfus Dağılışı ve Ekonomik Faaliyetler
- İhracattan İthalata Ekonomimiz
- Milli Dış Politikamız ve Uluslar arası İlişkilerimiz
- Zorluklar Birlikte Aşılır
- Üniversiad 2005

Bu ünite de en fazla yararlanacağımız öge görseller olduğu için dünya nüfus dağılışı ve bunu etkileyen faktörler haritalar ve grafikler kullanılarak yansıtılabilir. Dünya İklim bölgelerine vurgu yapıp bu bölgelerin ekonomik faaliyetlerine ilişkin fotolar ekranda yansıtılarak bilgilerin kalıcılığı artırılabilir. Dış politikamız ve uluslararası ilişkilerimizi kavratabilmek için TC. Dış İşleri Bakanlığı’nı resmi internet

adresini kullanarak ülkemizin dış politikada “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” ilkesini nasıl gerçekleştirdiği kavratılıp uluslararası alanda Türkiye’nin yeri ve önemi hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bu konu ile ilgili sınıfta TV’de bir tartışma programı izlettirilebilir. Dış politikamız belirlenirken milli çıkarlarımızın ön planda tutulması gerektiği hususunda tarihi videolar izlettirilerek öğrencilerde milli bilincin uyandırılması da söz konusu olabilir. Web aracılığı ile milli birlik ve beraberliğimize gölge düşürebilecek ve bizim için değerli olan unsurların anlaşılabilmesi için çeşitli gazete kâğıtlarına ulaşılabilir. Ayrıca güncel konulara dikkat çekmek için yine web hizmeti kullanılarak dergi, gazete ve kitap içeriklerine ulaşarak konunun önemi kavratılabilir. 23. Dünya Üniversite Spor Oyunlarının İzmir’de yapıldığına ve ülkemizin nasıl temsil edildiği o döneme ait videolardan yararlanılarak yansıtım cihazı (projeksiyon) ile yansıtılıp sahip olduğumuz değerlere vurgu yapılabilir. Sporcuların basın açıklamaları izlettirilebilir.

6)“**Demokrasinin Serüveni**” ünitesinde bulunan konu başlıkları:

- Demokrasi Yolunda Az Gittik Uz Gittik
- Demokratik Toplum Oluşuyor
- Başlangıcından Günümüze Demokrasi Yolculuğumuz
- Mumu Söndür Kitabı Aç; Çünkü Kitap Altına da Işık Verir
- Temel İnsan Haklarımızı Tanıyalım
- Geçmişten Bugüne Belgelerle İnsan Hakları
- Her Zaman Türk Kadınıyla Birlikteyiz
- Değerlerimize Sahip Çıkıyoruz

Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırabilmesi için öğrencilere Dünya üzerindeki çeşitli ülkelerin yönetim biçimleri kısa filmler halinde izlettirilerek kavratılabilir. Ayrıca bilgisayarda hazırlanabilecek bir oyun ile yönetim biçimlerinin özellikleri öğrencilere öğretilir ve öğrencilerin yönetimler arasındaki farklılıkların olumlu ve olumsuz yönlerinin tespitini yapması ve en iyi yönetim biçimini kendisinin de bulabilmesi sağlanabilir. Ayrıca yine bu yöntemle değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışabilir ve demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunabilme yetisine sahip olabilirler ve bu durumu içselleştirebilirler.

7)“**Elektronik Yüzyıl**” ünitesinde bulunan konu başlıkları:

- Hasankeyf
- Hayatımızda Neler Değişecek?
- Doktorumuzu Dinleyelim
- Korsanla Mücadele
- Atatürk ve Bilim

Geçmişten günümüze kalan kalıntıları öğrencilerin o yerlere götürülerek gösterilmesi hem ekonomik açıdan hem de zaman açısından oldukça zordur. Bu durumu daha ekonomik ve zamandan tasarruflu bir hale getirebilmek için sanal müze gezileri yapılması daha kolay olacaktır. Sosyal bilgiler daha öncede belirttiğimiz gibi birden fazla bilim dalını içine alan bir bilim dalıdır. Öğrencilerin sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisini anlaması ve örnekler verebilmesi için sosyal bilgilerin diğer bilimlerle ilişkilerini gösteren bir sunu örneğinin veya kısa videoların yardımıyla sağlanabilir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkisini ise izlettirilebilecek bir bilim kurgu filmi ile iyi bir şekilde kavraması ve kendisinin de öngörülerde bulunabilmesini sağlayacağı muhtemeldir. Ayrıca MEB Vitamin, Morpa kampus, Eba gibi internet sitelerinde hazırlanmış olan animasyonlar, oyunlar, videolar, canlandırmalar kazanımların gerçekleştirilmesini hem öğrenci hem de öğretmen açısından kolaylaştırmaktadır. Bugün buna benzer internet siteleri git gide artmaktadır. Bu durum bilgi iletişim teknolojilerine gelecekte daha yoğun talep olacağını gösteren bir gelişmedir diyebiliriz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni, evrenden alınan örneklem, araştırma grubuna uygulanan anketlerin hazırlanması, verilerin toplanması ile toplanan verilerin işlenmesi ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntemler tanıtılmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

İlköğretim okullarının ikinci kademesinde sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin, II. kademe 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisinin öğretmen görüşleri doğrultusunda tespiti amacıyla yapılan bu araştırma, tarama modelinde olup, ayrıntılı durum belirlemeye yöneliktir. Araştırma genel tarama modellerinden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada, ilköğretim okullarının ikinci kademesinde görev yapan sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin, ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisi ile ilgili görüşleri konu alınmaktadır. Elazığ ili ilköğretim kurumlarında görev yapan 147 Sosyal Bilgiler öğretmeni araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim okullarında 2012-2013 öğretim yılında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırmanın örneklemini Elazığ iline bağlı okullardan 102 sosyal bilgiler öğretmenini kapsamaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kavramsal kısmı için ilgili literatür taraması yapılmıştır. Veri toplama aracı ve geliştirilmesi araştırmanın alt problemlerine yanıt bulmak ve gerekli verileri toplamak için veri toplama aracı olarak öğretmenlerin görüşlerini almaya yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesi sürecinde sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabında ünite bölümlerinde yer alan kazanımlar incelenmiş olup elde edilen bilgilerin yanı sıra benzer nitelikteki veri toplama araçları incelenmiştir. Araştırma problemini çözmeye yardımcı hazır veri toplama araçlarının bulunmaması nedeniyle araştırmacı tarafından kuramsal alan yazın taramasına ve sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine dayalı bir taslak anket geliştirilmiştir. Ankete son şekli verilmeden önce hazırlanan ankette açıklamaların ve maddelerin anlaşılır olup olmadığı ve ölçmesi istenen özellikleri kapsayıp kapsamadığı konusunda uzman görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda anket yeniden düzenlenerek ön denemeye hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan anketin güvenilirlik çalışmalarını sağlamak amacıyla anket, Muş il merkezinde çalışan 40 öğretmene uygulanarak bir ön deneme yapılmıştır. Araştırmada 38 maddeden oluşan anketin geçerliği ve güvenilirliği (Cronbach $\alpha = 0.85$) sağlanmış anket kullanılmıştır. Araştırmada, veri toplama tekniği olarak beşli likert tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özelliklerine; ikinci bölümde, ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisinin olup olmadığına ilişkin sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde öğretmenlerin kullandıkları bilgi iletişim teknolojileri ve sosyal bilgiler dersinde kullandıkları yöntem ve teknikler ile ilgili sorular yer almaktadır.

Ankette her bir ifade için 1) Kesinlikle Katılmıyorum, 2) Katılmıyorum, 3) Kararsızım, 4) Katılıyorum, 5) Kesinlikle Katılıyorum seçenekleri sunulmuş ve araştırmaya katılan öğretmenlerden kendileri için uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Toplanan verilere ilişkin bütün istatistiksel işlemler, bu konuda uzman kişilerin yardımı ile birlikte araştırmacı tarafından IBM 21.0 paket programında yapılmıştır. Anketten elde edilen verilerin analizi yapılırken, öğretmenlere göre ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisinin tespit edilmesinde “yüzde – frekans ve aritmetik ortalama” kullanılmıştır. Öğretmenlere göre sosyal bilgiler öğretimi için kullanılması gerektiğini düşündükleri yöntemlerle, onların kullandıkları yöntemlerin, cinsiyetle bağlantının hesaplanmasında “bağımsız gruplar için t testi”nden yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için kullanılması gerektiğini düşündükleri yöntemlerin, onların kullandıkları yöntemlerin, sosyal bilgiler dersinde karşılaştıkları sorunların mezun oldukları okul türüne, mezun oldukları bölüme ve mesleki kıdemlerine göre farklılıklarını test etmek için de “bağımsız gruplar için t testi” uygulanmıştır.

Veri toplama aracı uygulandıktan sonra veriler değerlendirilirken sorun maddeleri için katılma dereceleri beşten başlanarak puanlama yapılmıştır. Etkilenme derecesi için ise maddeler üçten başlanarak puanlanmıştır. Bu çerçevede beklenti düzey aralıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla geliştirilen ankette yer alan maddelere ilişkin olarak bilgisayar ortamında IBM 21.0 programı ile çözümlenen verilerin analizi sürecinde etkililik düzeyi belirlenirken ortalama, standart sapma, frekans, yüzde; etkililik düzeylerinin kişisel bilgi formunda yer alan değişkenlere bağlı olarak oluşturulan gruplar arasında farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenirken levene homojenlik testi, bağımsız gruplar (ilişkisiz örneklem) t-testi kullanılmıştır.

Likert tipi ölçeğin değer farkının ($5-1 = 4$) değer yargısına (5) bölünmesiyle elde edilen 0,80’lik aralıklar, etkililik düzeyinin ve buna bağlı olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisinin sınırlarını belirlemiştir. Buna göre, 1.00-1.79 arasında aritmetik ortalamaya sahip olan ölçek maddelerindeki sıklık düzeyi “kesinlikle katılmıyorum” olup ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının

öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisinde çok etkisiz olduklarını, 1,80-2,59 arasındakiiler “katılmıyorum” olup ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisi hususunda etkisiz olduklarını, 2,60-3,39 arasındakiiler “kararsızım” olup ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisi hususunda kısmen etkili olduklarını, 3,40-4,19 arasındakiiler “katılıyorum” olup ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisi hususunda etkili olduklarını, 4,20-5,00 arasındakiiler ise “kesinlikle katılıyorum” olup öğretmenlerin ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğrenci başarısına etkisi hususunda çok etkili olduklarını ortaya koyacak şekilde yorumlanmıştır.

Tablo 1: Değer aralıkları tablosu.

Değer Aralıkları	Sıklık Düzeyleri	Yeterlik Düzeyleri
1.00 – 1.79	Kesinlikle Katılmıyorum	Çok etkisiz
1.80 – 2.59	Katılmıyorum	Etkisiz
2.60 – 3.39	Kararsızım	Kısmen etkili
3.40 – 4.19	Katılıyorum	Etkili
4.20 – 5.00	Kesinlikle Katılıyorum	Çok etkili

Öğretmenlerin, ölçeğin her bir alt faktöründe yer alan maddelere verdikleri cevaplar sonucu oluşan puan ortalamaları araştırmanın bağımlı değişkenlerini, öğretmenlerin kişisel bilgileri ise araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır. Verilerin istatistiksel analizinde ve yorumlarda anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

Ankette her bir ifade için;

- 1) Kesinlikle Katılmıyorum,
- 2) Katılmıyorum,
- 3) Kararsızım,
- 4) Katılıyorum,

5) Kesinlikle Katılıyorum, seçenekleri sunulmuş ve araştırmaya katılan öğretmenlerden kendileri için uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Anketteki olumsuz maddeler ters çevrilerek değerlendirme yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde, bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına etkisinin araştırma grubuna uygulanması ile elde edilen verilerin analiz edilmesi neticesinde ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Ayrıca sonuçların sayısal verileri tablolarda gösterilmiştir.

Görüşlerin verilmesinde şu sıra izlenmiştir:

- a) Öğretmenlerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular.
- b) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin bilgi iletişim teknolojileriyle işlenişine karşı tutumları.
- c) Sosyal bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı artırabilirliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutumları.
- d) Sosyal bilgiler dersindeki konular bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygunluğu ve uyumu konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutumları.
- e) Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak ders programının işlenmesinin öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumuna etkisi hakkındaki öğretmenlerin görüşleri.
- f) Fatih Projesi'nin 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmen ve öğrenci başarısına etkisi hakkındaki öğretmen tutumu.
- g) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak 6.sınıf sosyal bilgiler ders programında yer alan konuları işlemeye yönelik tutumları.
- h) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerine günlük yaşamdaki yaklaşımları.

4.1.1. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetleri, Mesleki Kıdemleri, Mezun Oldukları Bölüm ve Ana Bilim Dalı Değişkenlerine İlişkin Betimsel Veriler

Tablo 2: Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, mezun oldukları bölüm ve ana bilim dalı değişkenlerine ilişkin betimsel veriler.

DEĞİŞKENLER		f	%
1- Cinsiyetleri	1 Erkek	63	61.8
	2 Kadın	39	38.2
TOPLAM		102	100
2- Mesleki kıdemleri	1 0-5 yıl	70	68.6
	2 6-10 yıl	21	20.6
	3 11-15 yıl	7	6.9
	4 16-20 yıl	4	3.9
	5 20 yıl veya üzeri	-	-
TOPLAM		102	100
3- Branşları	1 Sosyal Bilgiler	97	95.1
	2 Tarih	5	4.9
	3 Coğrafya	-	-
	4 Diğer	-	-
TOPLAM		102	100

Tablo -2. incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından araştırmaya katılan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 61,8'inin erkek, % 38,2'inin kadın olduğu görülmektedir. Bu veriler erkekler ve kadınlar arasındaki araştırmaya katılım oranının erkeklerde biraz daha fazla olduğunu göstermektedir. Mesleki kıdem değişkeni açısından araştırmaya katılan öğretmenlerin % 68,6'ı 0-5 yıldır Sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapan kişilerden oluştuğu, % 20,6'ı 6-10 yıl arası bir süredir; % 6,9'u 11-15 yıl arası bir süredir; % 3,9'u 16-20 yıl arası bir süredir sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yaptıkları görülmektedir. Örneklemdeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 96,1'inin 0-15 yıl arası bir süredir sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapıyor olmaları, araştırmanın genç ve dinamik sayılabilecek bir öğretmen grubundan alınan veriler çerçevesinde yürütüldüğünü göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 95,1'inin eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi bölümünden; % 4,9'unun fen edebiyat fakültelerinin tarih bölümünden mezun oldukları görülmektedir. Örneklem grubunun % 95,1'inin sosyal bilgiler

öğretmenliği mezunu kişilerden oluşması dikkate değer bir veri olarak göze çarpmaktadır.

4.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin BİT'in Kullanılmasına İlişkin Puan Ortalamaları

Tablo 3: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin BİT'in kullanılmasına ilişkin puan ortalamaları tablosu.

BİT'in kullanılmasına ilişkin tutum	$\bar{X}$	SS
1. Bilgi-İletişim Teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.	4.40	.799
2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı, dersleri dikkat çekici ve eğlendirici kılar.	4.39	.733
3. Bilgi-İletişim Teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında, bol bol tekrar ve alıştırma yapabilme olanakları sağlar.	4.00	1.043
4. Bilgi-İletişim Teknolojileri ile işlenen derslerde öğrenciler yaratıcılıklarını geliştiremez.	4.17	.985
5. Bilgi-İletişim Teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında arkadaş baskısı ve eleştirisi olmadığı için öğrenci daha rahat çalışabilmektedir.	3.46	1.040
6. Bilgi-İletişim Teknolojileri can sıkıcı olduğu için öğrenmeyi kolaylaştırmamaktadır.	4.29	.778
7. Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında hatalar hemen görülüp düzeltilebilmektedir.	3.78	1.086
8. Bilgi-İletişim Teknolojileri aynen kitap gibi olduğundan öğrenmede yeterince etkili olmamaktadır. .	4.19	1.059
9. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı zamanı etkili kullanmayı sağlamaktadır.	3.97	1.057
10. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanımı öğretmen öğrenci ilişkisini sınırlandırmaktadır.	3.29	1.173
11. Bilgi-İletişim Teknolojileri, yetişmiş eleman (öğretmen) eksikliği olduğundan dolayı öğretme-öğrenme sürecinde etkili kullanılamamaktadır.	2.63	1.201
12. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılması öğrenmeleri kalıcılaştıramamaktadır.	3.61	1.290
13. Bilgi-İletişim Teknolojileri öğrencinin düzeyi dikkate alınmadan hazırlandığı için öğrenmede güçlük çekilmesine neden olmaktadır.	3.71	1.030
14. Öğretme-öğrenme sürecinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanılması öğretmenin her öğrenciye daha çok zaman ayırmasını ve her öğrenciyle ilgilenmesini sağlamaktadır.	3.25	1.300
15. Hazırlanan ders yazılımları öğrencilerin eksikliklerini tamamlamalarına yardım edici niteliktedir.	4.18	.916
16. Bilgi-İletişim teknolojileri bütün duyu organlarına hitap etmediğinden yeterli bir işitsel yaşantı sağlayamamaktadır.	3.69	1.226
17. Öğretmenler Bilgi-İletişim teknolojilerine yeterince hâkim olduklarından dolayı öğretme-öğrenme sürecinde bilgi iletişim teknolojileri daha etkili kullanılabilir.	2.93	1.244
18. Sosyal Bilgiler dersi için Bilgi-İletişim Teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.	4.42	.948

19. Bilgi-İletişim Teknolojileri birebir insan etkileşiminin yerini tutamamaktadır.	2.58	1.222
20. Mecbur kalmadıkça Bilgi-İletişim Teknolojilerini dersi desteklemek amacıyla kullanmam.	2.32	1.236
21. Bilgi-İletişim Teknolojilerini derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırırım.	3.91	1.108
22. Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanıldığı derslerde öğrenciler daha iyi öğrenir.	4.24	.902
23. Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmak yerine konuyu kendim anlatırım.	3.45	1.223
24. Bilgi-İletişim Teknolojileri ile ders yapmak zaman kaybıdır.	4.23	.900
25. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Öğretmenler Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmaya teşvik edilmelidir.	4.05	1.213
26. 6. Sınıf Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum”, “Yeryüzünde Yaşam”, “İpek Yolunda Türkler”, “Ülkemizin Kaynakları”, “Ülkemiz Ve Dünya” “Demokrasinin Serüveni” “Elektronik Yüzyıl” ünitelerini Bilgi-İletişim teknolojileri ile öğrenciler diğer yöntem ve tekniklere göre daha az öğrenir.	4.13	.929
27. Bilgi-İletişim teknolojileri ile yapılan eğitim, harcanan emeği karşılamaz.	3.98	.933
28. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler her sınıfta Bilgi-İletişim Teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalıdır.	4.30	.853
29. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) hakkında öğretmenler yeterince bilgi sahibidir.	2.27	1.109
30. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) sayesinde öğretmenler ve öğrenciler teknolojiyi daha iyi kullanabilecek ve bu durum ders başarısının artmasında büyük etki yapacaktır.	4.02	1.004
31. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretmenin üzerindeki yükü hafifletir.	3.57	1.262
32. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında yer alan konuların işlenmesinde etkili bir uyumluluk gösterir.	3.48	1.031
33. FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretiminde büyük katkı sağlayamaz sadece ekonomik masrafları arttıracaktır.	3.99	.895
34. FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretimine büyük katkı sağlayacaktır her açıdan öğrenci başarısının artırılmasında önemli katkılar sağlayacaktır.	3.88	.957
Ortalama	3.73	1.049

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik ölçekten alınabilecek en yüksek puan 5’dir. Araştırma grubumuzda bulunan 102 öğretmenin tutum puanlarının ortalaması 3,73’tür. Elde edilen bu bulgu sosyal bilgiler öğretilerinin bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir. 34 maddeyi incelediğimizde; 7 maddeye *kesinlikle katılıyorum*, 20 maddeye *katılıyorum*, 4 maddeye *kararsızım*, 3 maddeye ise *katılmıyorum* yanıtını verildiği görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri yanıtlara baktığımızda en yüksek ortalama ile 18. Maddedeki “*Sosyal bilgiler dersi için bilgi-iletişim teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.*” ifadesi olup ($\bar{X} = 4,42$) ortalamayla kesinlikle katılıyorum sonucunu vermiştir. Bu maddenin böyle bir ortalamaya sahip olması sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırlanacak uygun yazılımlar ile bilgi iletişim teknolojilerinin daha yararlı olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Sosyal bilgiler derslerinde kullanılmak istenen yazılımların bazı amaçlar için uygun ve belli standartlarda olması gerekmektedir. Bazı veri tabanları ve elektronik çizelge programları genel amaçlara hizmet etmekte olmasına rağmen, özellikle sosyal bilgiler amaç ve standartlarına uymamaktadırlar. Hazırlanan yazılımların sosyal bilimler verilerine dayanmaları, öğrencilerin kolayca anlayabileceği ve kullanabileceği türden olması öğrenci başarısının artmasında büyük etkiye sahip olduğu (Braun, 1999, s.348) öğretmenler tarafından da ifade edildiği görülmektedir.

Bu maddenin ardından ($\bar{X} = 4,40$) ortalamayla 1. maddedeki “*Bilgi-iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.*”ifadesi yer almaktadır. Bu maddede IBM 21 programında yapılan veri girişi sonrasında tersine çevirme yapılmıştır. Bu maddeye sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği yanıtlar doğrultusunda bilgi iletişim teknolojilerinin 6. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan konuların öğretiminde öğrenci başarısını artıracak görüşü desteklenmektedir. Anketimize katılan öğretmenlerin verdiği cevap doğrultusunda bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim ve öğretimde kullanılmasının yararlı olacağı vurgulanmıştır.

Değer olarak en düşük ortalamaya sahip; “*FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) hakkında öğretmenler yeterince bilgi sahibidir.*” ifadesiyle 29. madde ($\bar{X} = 2,27$) ortalamayla katılmıyorum sonucunu vermiştir. Bu maddeye sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği cevapla öğretmenlerin FATİH projesi hakkında gerektiği kadar bilgiye sahip olmadığı ortaya çıkmaktadır, bu durum bu projenin hazırlık aşamasında projeyi yürütenlerin proje için ön hazırlıklar konusunda yeteri kadar bilgilendirme çalışmaları yapmadığını buda öğretmenlerin projeye bakışlarını ve hazır oluşlarını etkilediklerini göstermektedir. Aslında pilot uygulamalardan sonra Türkiye geneli yaygınlaştırılmaya çalışılan projeyi, uygulayacak olan kişilere yeteri kadar proje hakkında bilgilendirmenin yapılmaması nedeniyle,

hazırlanan projenin aksak yürüdüğü görülmektedir. Bu maddeyi ($\bar{X} = 2,32$) ortalamayla 20. maddedeki “*Mecbur kalmadıkça bilgi-iletişim teknolojilerini dersi desteklemek amacıyla kullanmam.*” ifadesi *katılmıyorum* sonucunu ile takip etmiştir. Bu maddeye cevap veren öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerini kullanmaya istekli olmadıkları kanaati ortaya çıkmaktadır. Anketimizin bu maddesine öğretmenlerimizin verdiği cevaplar sonucu öğretmenlerimizin gerekmedikçe bilgi iletişim teknolojilerini derslerinde kullanmak için istekli olmadıkları görülmektedir.

Geriye kalan maddeler ise genel olarak incelendiğinde de şu sonuçlara ulaşılmıştır; 2. madde ($\bar{X} = 4,39$) ortalamayla “ 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde *Bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanımı, dersleri dikkat çekici ve eğlendirici kılar.*” ifadesi *kesinlikle katılıyorum* sonucunu vermiştir. 3. madde ($\bar{X} = 4,00$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında, bol bol tekrar ve alıştırma yapabilme olanakları sağlar.*” ifadesi *katılıyorum* sonucunu vermiştir. 4. madde ($\bar{X} = 4,17$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojileri ile işlenen derslerde öğrenciler yaratıcılıklarını geliştiremez.*” ifadesi *katılıyorum* sonucunu vermiştir. 5. madde ($\bar{X} = 3,46$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında arkadaş baskısı ve eleştirisi olmadığı için öğrenci daha rahat çalışabilmektedir.*” ifadesi *katılıyorum* sonucunu vermiştir. 6. madde ($\bar{X} = 4,29$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojileri can sıkıcı olduğu için öğrenmeyi kolaylaştırmamaktadır.*” ifadesi *kesinlikle katılıyorum* sonucunu vermiştir. 7. madde ($\bar{X} = 3,78$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında hatalar hemen görülüp düzeltilebilmektedir.*” ifadesi *katılıyorum* sonucunu vermiştir. 8. madde ($\bar{X} = 4,19$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojileri aynen kitap gibi olduğundan öğrenmede yeterince etkili olmamaktadır.*” ifadesi *katılıyorum* sonucunu vermiştir. 9. madde ($\bar{X} = 3,97$) ortalamayla “*6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanımı zamanı etkili kullanmayı sağlamaktadır.*” ifadesi *katılıyorum* sonucunu vermiştir.

10. madde ($\bar{X} = 3,29$) ortalamayla “*6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanımı öğretmen öğrenci ilişkisini sınırlandırmaktadır.*” ifadesi *kararsızım* sonucunu vermiştir. 11. madde ($\bar{X} = 2,63$) ortalamayla “*Bilgi-iletişim teknolojileri, yetişmiş eleman (öğretmen) eksikliği*

olduğundan dolayı öğretme-öğrenme sürecinde etkili kullanılamamaktadır.” ifadesi kararsızım sonucunu vermiştir. 12.madde ($\bar{X} = 3,61$) ortalamayla “6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılması öğrenmeleri kalıcılaştıramamaktadır.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 13. madde ($\bar{X} = 3,71$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojileri öğrencinin düzeyi dikkate alınmadan hazırlandığı için öğrenmede güçlük çekilmesine neden olmaktadır.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 14.madde ($\bar{X} = 3,25$) ortalamayla “Öğretme-öğrenme sürecinde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılması öğretmenin her öğrenciye daha çok zaman ayırmasını ve her öğrenciyle ilgilenmesini sağlamaktadır.” ifadesi kararsızım sonucunu vermiştir. 15.madde ($\bar{X} = 4,18$) ortalamayla “Hazırlanan ders yazılımları öğrencilerin eksikliklerini tamamlamalarına yardım edici niteliktedir.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 16.madde ($\bar{X} = 3,69$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojileri bütün duyu organlarına hitap etmediğinden yeterli bir işitsel yaşantı sağlayamamaktadır.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 17. madde ($\bar{X} = 2,93$) ortalamayla “Öğretmenler bilgi-iletişim teknolojilerine yeterince hâkim olduklarından dolayı öğretme-öğrenme sürecinde bilgi iletişim teknolojileri daha etkili kullanılabilir.” ifadesi kararsızım sonucunu vermiştir. 19.madde ($\bar{X} = 2,58$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojileri birebir insan etkileşiminin yerini tutamamaktadır.” ifadesi katılmıyorum sonucunu vermiştir. 21. madde ($\bar{X} = 3,91$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojilerini derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırırım.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 22. madde ($\bar{X} = 4,24$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanıldığı derslerde öğrenciler daha iyi öğrenir.” ifadesi kesinlikle katılıyorum sonucunu vermiştir. 23.madde ($\bar{X} = 3,45$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojilerini kullanmak yerine konuyu kendim anlatırım.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 24. madde ($\bar{X} = 4,23$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojileri ile ders yapmak zaman kaybıdır.” ifadesi kesinlikle katılıyorum sonucunu vermiştir. 25.madde($\bar{X} = 4,05$) ortalamayla “6. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğretmenler bilgi-iletişim teknolojilerini kullanmaya teşvik edilmelidir.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 26.madde ($\bar{X} = 4,13$) ortalamayla “6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” , “Yeryüzünde Yaşam” , “İpek Yolunda Türkler” , “Ülkemizin Kaynakları” , “Ülkemiz Ve Dünya” “Demokrasinin

Serüveni” “Elektronik Yüzyıl” ünitelerini bilgi-iletişim teknolojileri ile öğrenciler diğer yöntem ve tekniklere göre daha az öğrenir.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 27. madde ($\bar{X} = 3,98$) ortalamayla “Bilgi-iletişim teknolojileri ile yapılan eğitim, harcanan emeği karşılamaz.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 28. madde ($\bar{X} = 4,30$) ortalamayla “Sosyal bilgiler dersinde öğretmenler her sınıfta bilgi-iletişim teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalıdır.” ifadesi kesinlikle katılıyorum sonucunu vermiştir. 30. madde ($\bar{X} = 4,02$) ortalamayla “FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) sayesinde öğretmenler ve öğrenciler teknolojiyi daha iyi kullanabilecek ve bu durum ders başarısının artmasında büyük etki yapacaktır.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 31. madde ($\bar{X} = 3,57$) ortalamayla “FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi sosyal bilgiler öğretmenin üzerindeki yükü hafifletir.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 32. madde ($\bar{X} = 3,48$) ortalamayla “FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi 6. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan konuların işlenilmesinde etkili bir uyumluluk gösterir.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 33.madde($\bar{X} = 3,99$) ortalamayla “FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi sosyal bilgiler öğretiminde büyük katkı sağlayamaz sadece ekonomik masrafları artıracaktır.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir. 34. madde ($\bar{X} = 3,88$) ortalamayla “FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi sosyal bilgiler öğretimine büyük katkı sağlayacaktır her açıdan öğrenci başarısının artırılmasında önemli katkılar sağlayacaktır.” ifadesi katılıyorum sonucunu vermiştir.

4.1.3. Sosyal Bilgiler Programındaki Konuların Öğretiminde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Etkililiği Hakkında Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

Tablo 4: Sosyal bilgiler programındaki konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiği hakkında tutum ölçeği puanlarının cinsiyete göre t testi sonuçları.

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	P*
Kız	39	102.79	7.71	100	.382	.704
Erkek	63	102.16	8.46			

6.sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması hususunda cevaplar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $t(100)=,382$, $p>,05$. Levene's Testi Sig.(p): 720 bulunmuştur bu veri dağılımının homojen olduğunu göstermektedir.

Erkek öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumu ($X=102,79$), bayan öğretmenlerin ise ($X=102,16$) olarak bulunmuştur, bu bulgu öğretmenlerin cinsiyetlerine göre bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Bayan ve erkek öğretmenler 6.sınıf sosyal bilgiler dersi konularının bilgi iletişim teknolojileri ile işlenmesi konusunda ki bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.

4.1.4. Sosyal Bilgiler Programındaki Konuların Öğretiminde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Etkililiği Hakkında Tutum Ölçeği Puanlarının Branşa Göre T Testi Sonuçları

Tablo 5: Sosyal bilgiler programındaki konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiği hakkında tutum ölçeği puanlarının branşa göre t testi sonuçları.

Branş	N	X	SS	Sd	t	P*
Sosyal Bilgiler	97	103.02	7.78	100	3.569	.001
Tarih	5	90.40	5.64			

6.sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması hususunda cevaplar branşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. $t(100)=3,569$, $p>,05$. Levene's Testi Sig.(p): ,566 bulunmuştur bu veri dağılımının homojen olduğunu göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumu ($X=103,02$), tarih alanından mezun olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutumu ise ($X=90,40$) olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucuna göre eta-kare (η^2) değeri(,11)'dir. Buna göre bilgi iletişim teknolojileri ölçeğine ait puanlardaki varyansın yaklaşık %11'inin branşa bağlı olduğu söylenebilir.

4.1.5. Sosyal Bilgiler Programındaki Konuların Öğretiminde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Etkililiği Hakkında Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdeme Göre T Testi Sonuçları

Tablo 6: Sosyal bilgiler programındaki konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiği hakkında tutum ölçeği puanlarının kıdeme göre t testi sonuçları.

Kıdem	N	X	SS	Sd	T*	P
1-5 Yıl	70	103.53	7.87	100	2.100	.038
6 ve üzeri	32	99.94	8.32			

P<.05*

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmektedir, $p<.038$. Levene's Testi Sig.(p): .286 bulunmuştur. Bu veriler dağılımın homojen olduğunu göstermektedir.

Mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumları ($X=103,53$) olarak ortaya çıkmış bu veri 6 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre ($X=99,94$) daha olumludur. Yapılan t testi sonucuna göre eta-kare (η^2) değeri(,04)'dir. Buna göre bilgi iletişim teknolojileri ölçeğine ait puanlardaki varyansın yaklaşık %4'inin branşa bağlı olduğu söylenebilir.

4.1.6. Sosyal Bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttırabilirliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçları

Tablo 7: Sosyal Bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttırabilirliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçları.

BİT'in kullanılmasına ilişkin tutum	$\bar{X}$	SS
1. Bilgi-İletişim Teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.	4.40	.799
2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı, dersleri dikkat çekici ve eğlendirici kılar.	4.39	.733
3. Bilgi-İletişim Teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında, bol bol tekrar ve alıştırma yapabilme olanagı sağlar.	4.00	1.043
4. Bilgi-İletişim Teknolojileri ile işlenen derslerde öğrenciler yaratıcılıklarını geliştiremez.	4.17	.985
5. Bilgi-İletişim Teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde	3.46	1.040

kullanıldığında arkadaş baskısı ve eleştirisi olmadığı için öğrenci daha rahat çalışabilmektedir.		
7. Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında hatalar hemen görülüp düzeltilebilmektedir.	3.78	1.086
8. Bilgi-İletişim Teknolojileri aynen kitap gibi olduğundan öğrenmede yeterince etkili olmamaktadır. .	4.19	1.059
12. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılması öğrenmeleri kalıcılaştıramamaktadır.	3.61	1.290
13. Bilgi-İletişim Teknolojileri öğrencinin düzeyi dikkate alınmadan hazırlandığı için öğrenmede güçlük çekilmesine neden olmaktadır.	3.71	1.030
14. Öğretme-öğrenme sürecinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanılması öğretmenin her öğrenciye daha çok zaman ayırmasını ve her öğrenciyle ilgilenmesini sağlamaktadır.	3.25	1.300
15. Hazırlanan ders yazılımları öğrencilerin eksikliklerini tamamlamalarına yardım edici niteliktedir.	4.18	.916
22. Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanıldığı derslerde öğrenciler daha iyi öğrenir.	4.24	.902
Ortalama	3.94	1.015

“İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesi öğrencide kalıcılığı artırır mı?” sorumuza sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketimizdeki ilgili sorulara verdiği cevaplar sonucunda tutum ortalamamız (X=3,94) olarak bulunmuştur.

Tablo 7 de yer alan maddelerimize baktığımızda bu maddelerimizden 4,40 ile en yüksek ortalamaya sahip maddemiz “*Bilgi-iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.*” maddesidir. En düşük ortalamaya sahip olan ise 3,25 ortalama ile “*Öğretme-öğrenme sürecinde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılması öğretmenin her öğrenciye daha çok zaman ayırmasını ve her öğrenciyle ilgilenmesini sağlamaktadır.*” maddesi olmuştur.

Ulaşılan bulgular ışığında ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesi öğrencide kalıcılığı arttıracığına yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.1.7. Sosyal Bilgiler Dersindeki Konular Bilgi İletişim Teknolojileri Kullanılarak, İşlenmeye Uygunluğu ve Uyumu Konusunda Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tutum Sonuçları

Tablo 8: Sosyal Bilgiler dersindeki konular bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygunluğu ve uyumu konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçları.

BİT'in kullanılmasına ilişkin tutum	$\bar{X}$	SS
9. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı zamanı etkili kullanmayı sağlamaktadır.	3.97	1.057
10. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanımı öğretmen öğrenci ilişkisini sınırlandırmaktadır.	3.29	1.173
24. Bilgi-İletişim Teknolojileri ile ders yapmak zaman kaybıdır.	4.23	.900
25. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Öğretmenler Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmaya teşvik edilmelidir.	4.05	1.213
26. 6. Sınıf Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum”, “Yeryüzünde Yaşam”, “İpek Yolunda Türkler”, “Ülkemizin Kaynakları”, “Ülkemiz Ve Dünya” “Demokrasinin Serüveni” “Elektronik Yüzyıl” ünitelerini Bilgi-İletişim teknolojileri ile öğrenciler diğer yöntem ve tekniklere göre daha az öğrenir.	4.13	.929
27. Bilgi-İletişim teknolojileri ile yapılan eğitim, harcanan emeği karşılamaz.	3.98	.933
28. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler her sınıfta Bilgi-İletişim Teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalıdır.	4.30	.853
Ortalama	3.99	1.008

“İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersindeki konular bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygun ve uyumlu konular mıdır?” sorumuza sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketimizdeki ilgili sorulara verdiği cevaplar sonucunda tutum ortalamamız ($X = 3,99$) olarak bulunmuştur.

Tablo 8’de yer alan maddelerimiz içinde 4,30 ortalama ile en yüksek değer “Sosyal bilgiler dersinde öğretmenler her sınıfta bilgi-iletişim teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalıdır.” Maddesine yöneliktir. En düşük değer ise 3,29 ortalama ile “6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde bilgi-iletişim teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanımı öğretmen öğrenci ilişkisini sınırlandırmaktadır.” Maddesinin olmuştur.

Elde edilen bu bulgular ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersindeki konuların bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygun ve uyumlu konular olduğu yönünde tutumlarının yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.1.8. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanılarak Ders Programının İşlenmesinin Öğrencilerin Derse Karşı İlgisi ve Tutumuna Etkisi Hakkındaki Öğretmenlerin Görüş Sonuçları

Tablo 9: Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak ders programının işlenmesinin öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumuna etkisi hakkındaki öğretmenlerin görüş sonuçları.

BİT'in kullanılmasına ilişkin tutum	$\bar{X}$	SS
2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı, dersleri dikkat çekici ve eğlendirici kılar.	4.39	.733
6. Bilgi-İletişim Teknolojileri can sıkıcı olduğu için öğrenmeyi kolaylaştırmamaktadır.	4.29	.778
16. Bilgi-İletişim teknolojileri bütün duyu organlarına hitap etmediğinden yeterli bir işitsel yaşantı sağlayamamaktadır.	3.69	1.226
18. Sosyal Bilgiler dersi için Bilgi-İletişim Teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.	4.42	.948
19. Bilgi-İletişim Teknolojileri birebir insan etkileşiminin yerini tutamamaktadır.	2.58	1.222
Ortalama	3.87	.981

“İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı’nda yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak işlenmesi öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumunu nasıl etkiler?” sorumuza sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketimizdeki ilgili sorulara verdiği cevaplar sonucunda tutum ortalamamız ($\bar{X}=3,87$) olarak bulunmuştur. Tablo 9’deki maddelerimize baktığımızda “*Sosyal bilgiler dersi için bilgi-iletişim teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.*” maddemiz 4,42 ortalama ile en yüksek değeri almıştır. 2,58 ortalama ile ise “*Bilgi-iletişim teknolojileri birebir insan etkileşiminin yerini tutamamaktadır.*” maddemiz en düşük değeri almıştır.

Tablo 9’a sosyal bilgiler öğretmenlerimizin verdiği cevaplar ile elde edilen bu bulgu ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak işlenmesi öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumunu olumlu yönde etkileyeceğini göstermektedir.

4.1.9. Fatih Projesi'nin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Öğretmen ve Öğrenci Başarısına Etkisi Hakkındaki Öğretmen Tutumu Sonuçları

Tablo 10: Fatih Projesi'nin 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmen ve öğrenci başarısına etkisi hakkındaki öğretmen tutumu sonuçları.

BİT'in kullanılmasına ilişkin tutum	$\bar{X}$	SS
29. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) hakkında öğretmenler yeterince bilgi sahibidir.	2.27	1.109
30. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) sayesinde öğretmenler ve öğrenciler teknolojiyi daha iyi kullanabilecek ve bu durum ders başarısının artmasında büyük etki yapacaktır.	4.02	1.004
31. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretmenin üzerindeki yükü hafifletir.	3.57	1.262
32. FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında yer alan konuların işlenilmesinde etkili bir uyumluluk gösterir.	3.48	1.031
33. FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretiminde büyük katkı sağlayamaz sadece ekonomik masrafları artıracaktır.	3.99	.895
34. FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretimine büyük katkı sağlayacaktır her açıdan öğrenci başarısının artırılmasında önemli katkılar sağlayacaktır..	3.88	.957
Ortalama	3.535	1.043

“Fatih Projesi 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmen ve öğrenci başarısını nasıl etkiler?”sorumuza sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketimizdeki ilgili sorulara verdiği cevaplar sonucunda tutum ortalamamız ($X = 3,535$), ($SS = 1,043$) olarak bulunmuştur. Tablomuzda bulunan maddelere baktığımızda “*FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) sayesinde öğretmenler ve öğrenciler teknolojiyi daha iyi kullanabilecek ve bu durum ders başarısının artmasında büyük etki yapacaktır.*” maddesi 4,02 ortalama ile öğretmenlerimiz tarafından verilen cevaplar sonucu en yüksek değeri alan madde olmuştur. Bu madde ile öğretmenlerimiz Fatih Projesi'nin sosyal bilgiler dersine olumlu etkiler getireceğini belirtmektedirler ayrıca çıkan sonuç öğretmen ve öğrenci başarısının da olumlu yönde etkileneceğini belirtmektedir denebilir.

“FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) hakkında öğretmenler yeterince bilgi sahibidir.”maddesine verilen cevaplar doğrultusunda ise diğer maddelere nazaran daha düşük bir ortalama ortaya çıkmıştır. 2,27'lik bu ortalama sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmının henüz Fatih projesi hakkında yeteri kadar

bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerimizin cevapları ile elde edilen bu bulgu ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların işlenişinde Fatih Projesi'nin öğretmen ve öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyeceği yönünde yorumlanabilir.

4.1.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanarak 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programında Yer Alan Konuları İşlemeye Yönelik Tutumları Hakkındaki Sonuçlar

Tablo 11: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak 6.sınıf sosyal bilgiler ders programında yer alan konuları işlemeye yönelik tutumları hakkındaki sonuçlar.

BİT'in kullanılmasına ilişkin tutum	$\bar{X}$	SS
11. Bilgi-İletişim Teknolojileri, yetişmiş eleman (öğretmen) eksikliği olduğundan dolayı öğretme-öğrenme sürecinde etkili kullanılamamaktadır.	2.63	1.201
17. Öğretmenler Bilgi-İletişim teknolojilerine yeterince hâkim olduklarından dolayı öğretme-öğrenme sürecinde bilgi iletişim teknolojileri daha etkili kullanılabilir.	2.93	1.244
18. Sosyal Bilgiler dersi için Bilgi-İletişim Teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.	4.42	.948
19. Bilgi-İletişim Teknolojileri birebir insan etkileşiminin yerini tutamamaktadır.	2.58	1.222
20. Mecbur kalmadıkça Bilgi-İletişim Teknolojilerini dersi desteklemek amacıyla kullanmam.	2.32	1.236
21. Bilgi-İletişim Teknolojilerini derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırırım.	3.91	1.108
23. Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmak yerine konuyu kendim anlatırım.	3.45	1.223
24. Bilgi-İletişim Teknolojileri ile ders yapmak zaman kaybıdır.	4.23	.900
25. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Öğretmenler Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmaya teşvik edilmelidir.	4.05	1.213
27. Bilgi-İletişim teknolojileri ile yapılan eğitim, harcanan emeği karşılamaz.	3.98	.933
28. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler her sınıfta Bilgi-İletişim Teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalıdır.	4.30	.853
Ortalama	3.52	1.098

“Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak 6.sınıf sosyal bilgiler ders programında yer alan konuları işlemeye yönelik tutumları nasıldır?” Sorumuza sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketimizdeki ilgili sorulara verdiği cevaplar sonucunda tutum ortalamamız ($\bar{X}=3,52$), ($SS=1,098$) olarak bulunmuştur. Bu tablomuzdan çıkardığımız ortalama bizlere öğretmenlerimizin “ katılıyorum” cevabını verdiklerini göstermektedir. Tablomuzda ki “*Sosyal bilgiler dersi için bilgi-iletişim*

teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.” Maddesi 4,42 ortalama ile en yüksek ortalama değeri alan madde olmuştur. “Mecbur kalmadıkça bilgi-iletişim teknolojilerini dersi desteklemek amacıyla kullanmam.” maddesi ise 2,32 ortalama ile en düşük ortalama sahip madde olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerimizin cevapları ile elde edilen bu bulgu ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak ders programını işlemeye olumlu baktıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.1.11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilgi İletişim Teknolojilerine Bakış Açılarının Durumunu Ortaya Koyan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 12:Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışında bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişimle ilgilenme durumu.

1-Okul dışında Bilgi İletişim Teknolojilerindeki gelişimle ilgileniyor musunuz ?		
	Frekans	%
Evet ilgileniyorum	69	67.6
Bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili dergileri takip ediyorum.	15	14.7
Takip etmek için yeterince zaman bulamıyorum.	18	17.6
Total	102	100.0

Sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulan “Okul dışında bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişimle ilgileniyor musunuz ?” soruya öğretmenlerin 69’u (%67,6) *Evet ilgileniyorum* yanıtını vermiştir, 15’i (%14,7) *Bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili dergileri takip ediyorum* yanıtını vermiş, 18’i (17,6) *Takip etmek için yeterince zaman bulamıyorum* yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar doğrultusunda anketimizdeki bu soru yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul dışında da bilgi iletişim teknolojileriyle ilgilendiği, takip ettiği görülmüştür. Anketimize katılan sosyal bilgiler öğretmenlerimizin %17,6’sı okul dışında bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişimleri takip etmediklerini belirttikleri görülmektedir.

Tablo 13: 6. sınıf sosyal bilgiler dersi konularını işlerken öğretmenlerin derslerinde en çok hangi yöntem ve teknikleri kullandığına yönelik sonuçlar.

2-6.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi konularını işlerken derslerinizde en çok hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?		
	Frekans	%
Bilgisayar Destekli Öğretim	37	36.3
Soru – Cevap yöntemi	23	22.5
Düz anlatım yöntemi	36	35.3
Gösteri	4	3.9
Diğer	2	2.0
Total	102	100.0

Sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulan “6.sınıf sosyal bilgiler dersi konularını işlerken derslerinizde en çok hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin 37’si (%36,3) bilgisayar destekli öğretim, 36’sı (%35,3) düz anlatım yöntemi, 23’ü (%22,5) soru-cevap yöntemi, 4’ü (%3,9) gösteri yöntemi, 2’si (%2) de diğer yöntem ve teknikleri kullanıyorum yanıtını vermişlerdir. Elde edilen veriler doğrultusunda anketimize katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dersleri işlerken geleneksel yöntemleri daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Ankete cevap veren öğretmenlerin derslerini işlerken 36’sının (%35,3) düz anlatım yöntemi, 23’ünün (%22,5) soru-cevap yöntemini kullanmayı tercih ediyor olması, toplamda da ankete katılan öğretmenlerden 59’unun (%57,8) bu yanıtları vermiş olmaları bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 14: 6. sınıf sosyal bilgiler dersi konularının işlenişinde öğretmenlerin yöntem ve tekniklere yönelimlerine yönelik sonuçlar.

3-6.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi konularının işlenişinde hangi yöntem ve tekniklerin daha uygun olduğunu düşünüyorsunuz?		
	Frekans	%
Bilgisayar Destekli Öğretim	55	53.9
Soru – Cevap yöntemi	15	14.7
Grupla işbirlikli araştırma yöntemi	5	4.9
Düz anlatım yöntemi	16	15.7
Drama tekniğine dayalı canlandırma	11	10.8
Total	102	100.0

Sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulan “6.sınıf sosyal bilgiler dersi konularının işlenişinde hangi yöntem ve tekniklerin daha uygun olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin 55’i (%53,9) bilgisayar destekli öğretim, 16’sı (%15,7) düz anlatım yöntemi, 15’i (%14,7) soru-cevap yöntemi, 11’i (%10,8) drama tekniğine dayalı canlandırma, 5’i (%4,9) de grupla işbirlikli araştırma yöntemini kullanıyorum yanıtını vermişlerdir. Elde edilen veriler doğrultusunda anketimize katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 6.sınıf Sosyal bilgiler derslerinin işleniş için bilgisayar destekli öğretimin diğer yöntem tekniklerden daha yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Tablo 15: Öğretmenlerin en fazla kullandığı bilgi iletişim teknolojilerine yönelik sonuçlar.

4-En fazla kullandığınız Bilgi iletişim Teknolojileri hangileridir ?		
	Frekans	%
Bilgisayar	65	63.7
Telefon	33	32.4
Televizyon	3	2.9
Akıllı tahta	1	1.0
Total	102	100.0

Sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulan “En fazla kullandığınız bilgi iletişim teknolojileri hangileridir ?” sorusuna öğretmenlerin 65’i (%63,7) bilgisayar, 33’ü (%32,4) telefon, 3’ü (%2,9) televizyon, 1’i (%1) akıllı tahta kullanıyorum yanıtını vermişlerdir. Elde edilen veriler doğrultusunda anketimize katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kullandığı bilgi iletişim teknolojisi bilgisayar olduğu görülmektedir. Bilgisayarın ardından telefon en fazla tercih edilen ikinci bilgi iletişim teknolojisi durumunda olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Hazırlamış olduğumuz bu çalışmada sosyal bilgiler kavramı ve dersi hakkında açıklama yapılmaya çalışılmış ve sosyal bilgilerin birey ve toplum için önemi üzerinde durulmuştur. 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin etkililiğinin öğretmen görüşleri ve ilgili literatür çerçevesinde açıklanmıştır.

Düzenlemiş olduğumuz araştırmadaki bulgular ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına etkisinin ilgili program içeriğinden yararlanılarak hazırlanan sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar aracılığıyla, bu çalışma ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anketimize katılan sosyal bilgiler öğretmenlerimizin ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerine bakış açıları ve derslerinde kullandıkları yöntem teknikler ile ilgili sorular sayesinde de ortaya çıkan bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini ölçmek için hazırlanan anketimiz doğrultusunda elde ettiğimiz ve tablo:3'de ortaya konan maddelerin öğretmenlerden elde edilen verilerine göre ortalaması ($\bar{X} = 3,73$)dür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik ölçekten alınabilecek en yüksek puan 5'tir.

Ortaya çıkan bu sonuç ile ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına olumlu yönde etki ettiği olgusuna ulaşılabilmektedir. Elde edilen bu bulgu sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik

tutumlarının yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir. 34 maddeyi incelediğimizde; 7 maddeye *kesinlikle katılıyorum*, 20 maddeye *katılıyorum*, 4 maddeye *kararsızım*, 3 maddeye ise *katılmıyorum* yanıtını verdiği görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri yanıtlara baktığımızda en yüksek ortalama ile 18. Maddedeki “*Sosyal bilgiler dersi için bilgi-iletişim teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.*” ifadesi olup ($\bar{X} = 4,42$) ortalamayla kesinlikle katılıyorum sonucunu vermiştir. Bu maddenin böyle bir ortalamaya sahip olması sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırlanacak uygun yazılımlar ile bilgi iletişim teknolojilerinin daha yararlı olacağı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Sosyal bilgiler derslerinde kullanılmak istenen yazılımların bazı amaçlar için uygun ve belli standartlarda olması gerekmektedir. Bazı veri tabanları ve elektronik çizelge programları genel amaçlara hizmet etmekte olmasına rağmen, özellikle sosyal bilgiler amaç ve standartlarına uymamaktadırlar. Hazırlanan yazılımların sosyal bilimler verilerine dayanmaları, öğrencilerin kolayca anlayabileceği ve kullanabileceği türden olması öğrenci başarısının artmasında büyük etkiye sahip olduğu (Braun, 1999:348) öğretmenler tarafından da ifade edildiği görülmektedir. Bu maddenin ardından ($\bar{X} = 4,40$) ortalamayla 1. maddedeki “*Bilgi-iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.*” ifadesi yer almaktadır. Bu maddede IBM 21 programında yapılan veri girişi sonrasında tersine çevirme yapılmıştır. Bu maddeye Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin verdiği yanıtlar doğrultusunda bilgi iletişim teknolojilerinin 6. Sınıf sosyal bilgiler programında yer alan konuların öğretiminde öğrenci başarısını artıracak görüşü desteklenmektedir. Anketimize katılan öğretmenlerin verdiği cevap doğrultusunda bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim ve öğretimde kullanılmasının yararlı olacağı vurgulanmıştır (Akkoyunlu, 1995, s.108).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması hususunda cevaplar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumu ($X=102,79$), bayan öğretmenlerin ise ($X=102,16$) olarak bulunmuştur, bu bulgu öğretmenlerin cinsiyetlerine göre bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Bayan ve erkek

öğretmenler 6.sınıf sosyal bilgiler dersi konularının bilgi iletişim teknolojileri ile işlenmesi konusunda ki bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.

6. sınıf sosyal bilgiler konularının öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması hususunda cevaplar branşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumu ($X=103,02$), tarih alanından mezun olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise ($X=90,40$) olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucuna göre eta-kare (η^2) değeri(,11)'dir. Buna göre bilgi iletişim teknolojileri ölçeğine ait puanlardaki varyansın yaklaşık %11'inin branşa bağlı olduğu söylenebilir. Bu sonuç doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerinin bakış açılarının tarih alanından mezun olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumlarında da anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu veriler dağılımın homojen olmadığını göstermektedir. Mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumları ($X=103,53$)olarak ortaya çıkmış bu veri 6 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre ($X=99,94$) daha olumludur. Yapılan t testi sonucuna göre eta-kare (η^2) değeri(,04)'dir. Buna göre bilgi iletişim teknolojileri ölçeğine ait puanlardaki varyansın yaklaşık %4'inin branşa bağlı olduğu söylenebilir. Bu verilere göre sosyal bilgiler öğretmenlerinden göreve yeni başlayan öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerini derslerde kullanmaya daha istekli oldukları ve daha olumlu tutum gösterdikleri belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttırabilirliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutum sonuçlarına baktığımızda ilgili maddelerin ortalama değeri ($X=3,78$) olarak bulunmuş ($SS=1,086$) olarak ortaya çıkmıştır. Bu tablodaki maddelerden en yüksek değeri alan madde ($X=4,40$) ile “*Bilgi-iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.*” maddesi olmuştur. IBM 21 de bu madde ile ilgili tersine çevirme yapılmıştır. Bu maddeden elde edilen ortalama öğretmenlerin kesinlikle katıldıkları yönündedir. Bu madde ye cevap veren öğretmenler bilgi iletişim teknolojilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının ders başarısını arttıracağını belirtmektedirler. En düşük ortalama ise ($X=3,25$) ile “*Öğretme-öğrenme sürecinde bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılması*

öğretmenin her öğrenciye daha çok zaman ayırmasını ve her öğrenciyle ilgilenmesini sağlamaktadır.” Maddesinden elde edilmiştir. Bu maddeye verilen yanıtlar sonucunda öğretmenlerde bir kararsızlık olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu sonuçlara baktığımızda rahatlıkla söyleyebiliriz ki ankete katılan öğretmenlerimiz sosyal bilgiler konularının bilgi iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttırabilirliğine katılıyorum yönünde cevap vererek olumlu yönde ki eğilimlerini göstermişlerdir.

Ulaşılan tüm veriler ışığında söyleyebiliriz ki:

- Anketimize katılan öğretmenlerin verdiği cevap doğrultusunda bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim ve öğretimde kullanılmasının yararlı olacağı vurgulanmıştır.
- Bayan ve erkek öğretmenlerin 6.sınıf sosyal bilgiler dersi konularının bilgi iletişim teknolojileri ile işlenmesi konusunda ki bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi iletişim teknolojilerine bakış açılarının tarih alanından mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu görülmektedir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinden göreve yeni başlayan öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerini derslerde kullanmaya daha istekli oldukları ve daha olumlu tutum gösterdikleri belirlenmiştir.
- Araştırmamıza katılan öğretmenler bilgi iletişim teknolojilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının ders başarısını arttıracakını belirtmektedirler.
- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan konuların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak işlenmesi öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumunu olumlu yönde etkileyeceğini göstermektedir.
- İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan konuların işlenişinde Fatih projesinin öğretmen ve öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyeceği düşüncesinin baskın olduğu görülmektedir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmının henüz Fatih projesi hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı görülmüştür.

- Sosyal Bilgiler Öğretmenleri 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan konuları, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak işlemeye olumlu baktıkları görülmüştür.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf Sosyal bilgiler dersinin Bilgi iletişim teknolojileriyle işlenişine karşı olumlu tutum içinde oldukları görülmektedir.
- Sosyal Bilgiler konularının bilgi ve iletişim teknolojileri ile işlenmesinin öğrencide kalıcılığı arttıracakı düşünülmektedir
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerimiz Sosyal Bilgiler dersindeki konuların bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak, işlenmeye uygun ve uyumlu olduğunu belirtmişlerdir.
- Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak ders programının işlenmesinin öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumuna olumlu yönde etkileyeceği yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.
- Ulaşılan veriler ışığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun bilgi iletişim teknolojileriyle ilgili olduğu görülmüştür.

5.2. Öneriler

Konularında öğretilmesinde, derslerin daha zevkli hale getirilmesinde, öğrencilerin derse daha iyi konsantre olmasında Bilgi İletişim Teknolojilerinin kullanılması kaçınılmaz bir hal almıştır. Bugün ülkemizde Bilgi iletişim teknolojileri oldukça gelişmiştir, daha da gelişeceği ön görülmektedir. Özellikle Türkiye'de FATİH projesin tam anlamıyla gerçekleşmesi ile sınıflar daha modern bir hal alacak Bilgi iletişim teknolojileri derslerde daha yoğun kullanılabilecektir. Tabi ki bu teknolojilerin kullanılmasının ve daha başarılı bir etki göstermesi için de öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri bir mecburiyet halini almaktadır.

Bugün tüm okullarda bilgisayarlar, öğretmenlerde de cep telefonları bulunmaktadır ve hemen hemen her okula bir yansıtım cihazı (projeksiyon) verilmiş durumdadır. Bu sayede her geçen gün tüm eğitimciler bilgi iletişim teknolojilerini daha fazla kullanmaktadırlar, daha fazla da kullanacaklardır. Teknolojik gelişmeleri takip eden ve kullanan yeni nesil, tüm eğitimcileri buna mecbur kılmaktadır.

Bilgi iletişim teknolojileri kullanımı öğrencileri daha iyi motive edip ders öğreniminde, ilgili kazanımın fark ettirilip kazandırılmasında daha etkili olacağı öğretmenlerin kanaatlerinde de görülmektedir.

Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımıyla okulların başarı düzeyinin artacağı noktasında öğretmenlerimiz hem fikir olsa da, bu teknolojilerin doğru kullanılmasının asıl başarıyı getireceği öngörülmektedir. Öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler bu teknolojileri doğru kullandıklarında eğitimde Fatih projesiyle birlikte büyük bir gelişme olması kaçınılmaz olacaktır. Bu başarının gerçekleşmesinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerekli bilgilendirmeyi yapıp eldeki bilgi iletişim teknolojilerinin doğru kullanılmasında yönlendirici olması gerekmektedir. Aksi takdirde hedeflenen başarı yerine, yeni sorunların ortaya çıkabileceği de unutulmamalıdır.

Bilgi iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması bir amaç olarak görülmemelidir. İlgili birçok kazanımın gerçekleştirilmesinde, birçok hedefe ulaşılmasında araç olarak kullanılmasının doğru olacağı unutulmamalıdır.

6.sınıf öğrencilerinin zihinsel gelişimlerine de dikkat edilmelidir. Bilgi iletişim teknolojileri öğrencilerin zihinsel seviyelerine dikkat edilip kullanıldığında 6. Sınıf konularının öğretimi ve öğrenimi daha kolay olacaktır. Önceden hazırlanmış yazılımlar bu başarıyı daha ilerilere taşıyacaktır.

Eğitimde yapılan her çalışmanın gerçek başarıya ulaşması tam bir takım çalışması gerektirmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının da eğitimi daha ilerilere taşımasının ön şartı olarak da bunu görebiliriz. Aile, okul, öğrenci paydaşlarının her ayağını iyi düşünülüp oluşturulan bir çalışma ve eğitim, ortaya çıkacak sorunları azaltıp başarıyı daha ilerilere taşıyacaktır. Böylelikle ülkemiz yeni nesilleriyle beraber geleceğe daha mutlu bakabilecek ve geleceği daha aydınlık görebilecektir.

KAYNAKÇA

- AB. (2015). *Mobil Gezeganimiz: Akıllı Telefonlar ve Mobil Trendler*. (<http://ab.org.tr/ab13/bildiri/189.pdf> ; 04.10.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Acun, İ. (2009). Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları. Cemil Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara. Pegem Akademi Yayınları. 343-365.
- Adıgüzel, T. Gürbulak, N. Sarıçayır, H. (2011). Akıllı Tahtalar Ve Öğretim Uygulamaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 457 – 471.
- Akdağ, M. Tok, H. (2008). Geleneksel Öğretim ile PowerPoint Sunum Destekli Öğretimin Öğrenci Erişisine Etkisi. *Eğitim ve Bilim Education and Science*, 33 (147), 26-34.
- Akgül, M. (2012). Türkiye'nin Fatih Projesi. *Bilim ve Teknik*, 45(535), 22-23.
- Akgün, E. Yılmaz, E.O. Seferoğlu, S.S.(2011, Şubat). *Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme*. XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. s.115-122. İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Akıntürk, T. (1992) *Temel Hukuk*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Akkoyunlu, B. (1995) Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı ve Öğretmenlerin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 105-109.
- Akkuş, Z. (2010). Arkeoloji. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ali Sinan Bilgili (Editör). Ankara. Pegem Akademi, s.140-141
- Akpınar, B. (2010). *Eğitim Programları ve Öğretim*. 1.Baskı. Ankara. Data Yayınları.
- Altun, A. Doğan, Y. Uzun, E (2010). *İlköğretim 6 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Ankara. Altın Kitaplar.
- Arslan, O. (2006). *Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Yayınları. Konya.
- Baloğlu Uğurlu, N. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Teknoloji Araçlarının Kullanımı, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.Baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 243-265.

- Bilgisayar Mühendisleri Odası* (2013) *Fatih Projesi: Sorunlar, Riskler ve Endişeler*, (<http://dergi.bmo.org.tr/sayi-2/fatih-projesi-sorunlar-riskler-ve-endiseler> ;18.08.2014 tarihinde erişilmiştir).
- Braun, Joseph, A. (1999). *Ten Ways to Integrate Technology into Middle School Social Studies. The Clearing House*, July/August. 72(6), 345-351.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1998). *Genel Öğretim Metotları*. 8.Baskı. İstanbul. Öz Eğitim Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve Davranışı*.16. Basım. İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara. Yargıcı Matbaası.
- Demiraslan, Y. Koçak Usluel ,Y (2005). “Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Öğrenme Öğretme Sürecine Entegrasyonunda Öğretmenlerin Durumu” *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. Temmuz 4(3), 109-113.
- Deveci, H. (2002). *Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse ilişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına Ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Cemil Öztürk & Dursun Dilek. *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, 5. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık. 17-52.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul. Alkım Yayınevi.
- Fatih Projesi Kapsamı*. Milli Eğitim Bakanlığının Fatih Projesi Sayfasına 09 Eylül 2015 tarihinde erişilmiştir. <http://www.fatihprojesi.com/?Bid=577725>.
- Fidan, N.&Erden, M. (1994). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara. Meleksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi A. Ş.
- Günay, M. (2010). Bilim Felsefesi ve Eğitim Felsefesi Bağlamında Sosyal Bilgiler, Refik Turan. Kadir Ulusoy. (Editörler). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, Ankara. Maya Akademi Yayınları. 150-172.
- Güngördü, Ersin (2002). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara. Nobel Yayınevi.
- Hawkins, Donalt T.(2000). “Electronic boks” Çevrim içi. 24(4) 14-25.
- İnönü Üniversitesi. (2014). *Fatih Projesi nedir?* (<http://iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar/445/file/fatih%20projesi.pdf> 18.08.2014 tarihinde erişilmiştir).

- Karagözoğlu, A.G. (1966). *İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara. Akyıldız Matbaası.
- Karasar, Ş. (2004). *Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri-İnternet Ve Sanal Yüksek Eğitim*. The Turkish Online Journal of Educational Technology, Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları. 3 (4). 117-125.
- Kaya, E. (2006). *Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Bütünleşmesi Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinin İşlevselliği*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Kayaduman, H. Sırakaya, M. Seferoğlu, S.(2-4 Şubat 2011). *Eğitimde FATİH Projesinin Öğretmenlerin Yeterlik Durumları Açısından İncelenmesi*. Akademik Bilişim 2011. Malatya. 1-9.
- Keçe, M. Merey, Z. (2011). İlköğretim Sosyal Bilgiler Kazanımlarının Sosyal Bilimler Disiplinlerine ve Disiplinler Arası Anlayışa Uygunluğunun Belirlenmesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8 (1), 110-139.
- Keskin Coşkun, S.(2010). Sosyal Bilgilerin Felsefi Temelleri. Ali Sinan Bilgili (Editör). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara. Pegem Akademi, s.36-53
- Kılıçoğlu, G. (2009). Sosyal Bilgiler Tanımı, Dünyada Ve Ülkemizde Gelişimi Ve Önemi, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayınları, s. 3-16
- Köstüklü, N. (2001). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya. Günay Ofset.
- Külahoğlu, Ş. (2004). Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisine Giriş, Binnur Yeşilyaprak (Editör). *Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi*. 7. Baskı. Ankara. Pegem Yayıncılık. 1-28.
- Kürüm, H. Daş, R. Çıbuk, M. Genç, Z. Tekin, A. Balıkcı, K.....Boyacı, A. (2005). *Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı*. Ankara. Nobel Basımevi.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı(2005), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7.Sınıflar Öğretim Programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü. Ankara.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu, 02.04.1998; 62 karar, Nisan 1998; 2487 Tebliğler Dergisi.
- MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4. Ve 5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara. MEB Basımevi.
- MEB. (2014). Fatih Projesi. (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=4> ; 18.08.2014 tarihinde erişilmiştir).

- Moaffatt, M.P. (1957). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Çev. Nesrin Oran). İstanbul.
- NCSS, (1992). *What is Social Studies?. Washington DC: Naitonal Council fort the Social Studies.* (www.socialstudies.org/standarts/introduction; 19.04.2011 tarihinde erişilmiştir).
- Öztürk, C. (2009). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış, Cemil Öztürk (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayınları. 1-31.
- Öztürk, C. Coşkun Keskin, S. Otluoğlu, R.(2012). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler Ve Yazılı Materyaller. 5.Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayınları.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Saban, A. (2007) “Seçmeci Okul Teknoloji Planlama Modeli ve Özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu Teknoloji Profili” *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Ocak, 22.
- Safran, M. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. Bayram TAY ve Adem ÖCAL (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık. 1-18
- Sarıtaş, M. (2009). Öğretimde Kullanılan Araç Gereçler Ve Etkili Kullanımı. Mustafa Sarıtaş (Editör). *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Tasarımı*, 2. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık. 55-106
- Seferoğlu, SS.(2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. 3. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sinanoğlu, O. (2010). *Büyük Uyanış*. İstanbul. Bilim-Gönül Yayınları.
- Sönmez, V.(1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Ve Öğretmen Klavuzu*. Ankara. Anı yayıncılık.
- Sönmez, V.(1999), *Sosyal Bilgiler Öğretimi Ve Öğretmen Kılavuzu*. İstanbul. Milli Eğitim Basımevi.
- Şahin, C. (1998). *Coğrafya 'ya Giriş*. Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayınları.
- Taşpınar, M. (2006), *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri*. 2. Baskı. Ankara. Nobel Basımevi.

- Tavşancıl, E. ve KESER, H. (2002). İnternet Kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Eğitim bilimleri ve Uygulama dergisi*, 1 (1), 79-100.
- Tekeli, Hasan. (1994). *Bilgi Çağı*. İstanbul. Simavi Yayınları.
- Tezcan, M. (2000). Eğitimin Toplumsal Temelleri. Veysel Sönmez (Editör). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara. Anı Yayınları. 63-82
- Tonta, Y.(1999) Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*. Aralık 13(4), 363-375.
- Tor & Erden. (2004). “İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma” *The Turkish Online Journal of Educational Technology* . 3(1), 120-130.
- Türk Kütüphaneciliği (2013) *Fatih Projesi Üzerine Bir Değerlendirme*. (<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/257/250> ;18.08.2014 17:49 tarihinde erişilmiştir).
- Uşun, S. (2000). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim*. Ankara. Pegem Yayıncılık.
- Varış, F.(1978) *Eğitim Bilimine Giriş*. A.Ü. Ankara. Eğitim Fakültesi Yayınları No:78.
- Wikipedia (2014) *Din*. 21/08/2013,20:29 tarihinde erişilmiştir. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Din> .
- Wikipedia (2014). *AkıllıTelefon*. 18.08.2014 14:20 tarihinde erişilmiştir. http://tr.wikipedia.org/wiki/Ak%C4%B1ll%C4%B1_telefon .
- Yanpar, T. Ş. (1994). “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Benlik Kavramı, Ders İçi Öğrenme ve Ders Dışı Çalışma Yolları İle Başarı İlişkisi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 43-48.
- Yaşar, Ş.& Gültekin, M. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç Gereç Kullanımı, Cemil Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1. Baskı. Ankara. Pegem Akademi yayınları. 309-342.
- Yeşiltaş, E. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretim Materyalleri Ve Teknolojileri, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1. Baskı. Ankara. Pegem Akademi yayınları. 223-242.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. 7. Baskı. Ankara. Pegem Yayıncılık.

EK 1: Anket Formu

SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ KONULARIN ÖĞRETİMİNDE BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ETKİLİLİĞİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ANKET FORMU

Sevgili Öğretmenim, Bu anket 6.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer alan konuların Bilgi-İletişim Teknolojileri desteği ile anlatılmasının öğrenci başarısına etkisini sizin kıymetli görüşlerinle tespit etmeyi amaçlamaktadır. Verdiğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Ancak çalışmamız, titiz bir sistematik bilimsel süreçten geçecek olan bu veriler sayesinde Sosyal Bilgiler öğretim sahasına ve siz uygulayıcılara önemli katkılar sağlayacaktır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, cümleye katılma derecenizi (kesinlikle katılmıyorum ... katılıyorum) kutucuğa (X) işaretini koyunuz. **6. Sınıf** ders kitabında geçen ünite ve konularla ilgili soruları öğretmen Kılavuz kitabına veya ders kitabına bakarak hatırlamanızı önemle rica eder, ilginize ve katkınıza şimdiden teşekkür ederim.

Fatih AFŞİN , Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz? () Kadın () Erkek
2. Branşınız: () Sosyal Bilgiler () Tarih () Coğrafya () Diğer.....(Lütfen Yazınız)
3. Çalıştığınız okul:.....(Lütfen Yazınız)
4. Kıdeminiz? () 1-5 Yıl () 6-10 Yıl () 11-15 Yıl () 16-20 Yıl () 21 Yıl ve üzeri
5. Mezun olduğunuz fakülte türü? a- () Eğitim Fakültesi b- () Fen-Edebiyat Fakültesi c- () Diğer

Görüşler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1 Bilgi-İletişim Teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının yararı yoktur.					
2 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı, dersleri dikkat çekici ve eğlendirici kılar.					
3 Bilgi-İletişim Teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında, bol bol tekrar ve alıştırma yapabilmeye olanak sağlar.					
4 Bilgi-İletişim Teknolojileri ile işlenen derslerde öğrenciler yaratıcılıklarını geliştiremez.					
5 Bilgi-İletişim Teknolojileri öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında arkadaş baskısı ve eleştirisi olmadığı için öğrenci daha rahat çalışabilmektedir.					
6 Bilgi-İletişim Teknolojileri can sıkıcı olduğu için öğrenmeyi kolaylaştırmamaktadır.					
7 Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanıldığında hatalar hemen görülüp düzeltilebilmektedir.					
8 Bilgi-İletişim Teknolojileri aynen kitap gibi olduğundan öğrenmede yeterince etkili olmamaktadır. .					
9 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanımı zamanı etkili kullanmayı sağlamaktadır.					
10 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanımı öğretmen öğrenci ilişkisini sınırlandırmaktadır.					
11 Bilgi-İletişim Teknolojileri, yetişmiş eleman (öğretmen) eksikliği olduğundan dolayı öğretme-öğrenme sürecinde etkili kullanılamamaktadır.					
12 6. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılması öğrenmeleri kalıcılaştıramamaktadır.					

13	Bilgi-İletişim Teknolojileri öğrencinin düzeyi dikkate alınmadan hazırlandığı için öğrenmede güçlük çekilmesine neden olmaktadır.					
14	Öğretme-öğrenme sürecinde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanılması öğretmenin her öğrenciye daha çok zaman ayırmasını ve her öğrenciyle ilgilenmesini sağlamaktadır.					
15	Hazırlanan ders yazılımları öğrencilerin eksikliklerini tamamlamalarına yardım edici niteliktedir.					
16	Bilgi-İletişim teknolojileri bütün duyu organlarına hitap etmediğinden yeterli bir işitsel yaşantı sağlayamamaktadır.					
17	Öğretmenler Bilgi-İletişim teknolojilerine yeterince hâkim olduklarından dolayı öğretme-öğrenme sürecinde bilgi iletişim teknolojileri daha etkili kullanılabilir.					
18	Sosyal Bilgiler dersi için Bilgi-İletişim Teknolojilerinde hazırlanan yazılımlar öğrencinin konuya ilgisini çekecek nitelikte seçilip düzenlenirse başarı oldukça artacaktır.					
19	Bilgi-İletişim Teknolojileri birebir insan etkileşiminin yerini tutamamaktadır.					
20	Mecbur kalmadıkça Bilgi-İletişim Teknolojilerini dersi desteklemek amacıyla kullanmam.					
21	Bilgi-İletişim Teknolojilerini derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırırım.					
22	Bilgi-İletişim Teknolojilerinin kullanıldığı derslerde öğrenciler daha iyi öğrenir.					
23	Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmak yerine konuyu kendim anlatırım.					
24	Bilgi-İletişim Teknolojileri ile ders yapmak zaman kaybıdır.					
25	6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Öğretmenler Bilgi-İletişim Teknolojilerini kullanmaya teşvik edilmelidir.					
26	6. Sınıf Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” ,“Yeryüzünde Yaşam” , “İpek Yolunda Türkler” , “Ülkemizin Kaynakları” , “Ülkemiz Ve Dünya” “Demokrasinin Serüveni” “Elektronik Yüzyıl” ünitelerini Bilgi-İletişim teknolojileri ile öğrenciler diğer yöntem ve tekniklere göre daha az öğrenir.					
27	Bilgi-İletişim teknolojileri ile yapılan eğitim, harcanan emeği karşılamaz.					
28	Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler her sınıfta Bilgi-İletişim Teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalıdır.					
29	FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) hakkında öğretmenler yeterince bilgi sahibidir.					
30	FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) sayesinde öğretmenler ve öğrenciler teknolojiyi daha iyi kullanabilecek ve bu durum ders başarısının artmasında büyük etki yapacaktır.					
31	FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretmenin üzerindeki yükü hafifletir.					
32	FATİH(Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında yer alan konuların işlenilmesinde etkili bir uyumluluk gösterir.					
33	FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretiminde büyük katkı sağlayamaz sadece ekonomik masrafları arttıracaktır.					
34	FATİH (Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi Sosyal Bilgiler Öğretimine büyük katkı sağlayacaktır her açıdan öğrenci başarısının artırılmasında önemli katkılar sağlayacaktır.					

1-	Okul dışında Bilgi İletişim Teknolojilerindeki gelişimle ilgileniyor musunuz? (Lütfen uygun gördüğünüz parantezi işaretleyiniz !)
a-	Evet, ilgileniyorum.()
b-	Bilgi İletişim Teknolojileri ile ilgili dergileri takip ediyorum. .()
c-	Kütüphanelerde araştırmalar yapıyorum. .()
d-	Takip etmek için yeterince zaman bulamıyorum. .()
2-	6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi konularını işlerken derslerinizde en çok hangi yöntem ve teknikleri kullanıyoruz? (Lütfen uygun gördüğünüz parantezi işaretleyiniz !)
a-	Bilgisayar Destekli Öğretim.()
b-	Soru – Cevap yöntemi.()
c-	Düz anlatım yöntemi.()
d-	Gösteri .()
e-	Diğer:
3-	6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi konularının işlenişinde hangi yöntem ve tekniklerin daha uygun olduğunu düşünüyorsunuz?
a-	Bilgisayar Destekli Öğretim.()
b-	Soru – Cevap yöntemi.()
c-	Grupla işbirlikli araştırma yöntemi.()
d-	Düz anlatım yöntemi.()
e-	Drama tekniğine dayalı canlandırma.()
f-	Diğer:
4-	En fazla kullandığınız Bilgi iletişim Teknolojileri hangileridir?
a-	Bilgisayar.()
b-	Telefon .()
c-	Televizyon .()
d-	Akıllı tahta.()
e-	Tablet PC.()
f-	Diğer:

EK 2: Turnitin Orjinallik Raporu

Turnitin Orjinallik Raporu

Sayfa 1 / 36

Turnitin Orjinallik Raporu

Yüksek Lisans Tezi

Fatih AFSİN tarafından

Yüksek lisans (Yüksek lisans) den

- 06-Eki-2015 14:39 EEST' de işleme kondu
- NUMARA: 578297543
- Kelime Sayısı: 15134

Benzerlik Endeksi

%24

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources:

%24

Yayınlar:

%4

Öğrenci Ödevleri:

%7

kaynaklar:

1

6% match (29-May-2015 tarihli internet)

http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_1957/1957_84565.pdf

2

2% match (21-Mar-2014 tarihli internet)

[http://portal.firat.edu.tr/Disaridan/ TEMP/272/20120104100316347\(1\).doc](http://portal.firat.edu.tr/Disaridan/ TEMP/272/20120104100316347(1).doc)

3

1% match (24-Ara-2013 tarihli internet)

http://pauegitimdergi.pau.edu.tr/Makaleler/1860757450_11.pdf

4

1% match (01-May-2012 tarihli internet)

http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_VIII/sbeyvued02102011y.pdf

5

1% match (18-Kas-2012 tarihli internet)

http://www.dersindir.net/indir/ilkogretim_okullarinda_6_sinif_sosyal_bilgiler_dersi_cografya_konularinin_program_yonunden_incelenmesi

6

1% match (22-May-2014 tarihli internet)

http://www.kefdergi.com/pdf/19_3/19_3_20.pdf

7

1% match (16-Ara-2013 tarihli internet)

http://www.nef.balikesir.edu.tr/~dergi/makaleler/yayinda/6/EFMED_KME106.doc

8

< 1% match (24-Kas-2014 tarihli öğrenci ödevleri)

Submitted to Istanbul Aydın University on 2014-11-24

9

< 1% match (17-May-2014 tarihli internet)

<http://tuzyeksav.org.tr/Uploads/pdf/keskin-selda-ustun-ve-ozel-yetenekli-cocuklar-ve-bilgisayara-ve-bilgisayar-dersine-yonelik-tutumlari.pdf>

10

< 1% match (20-Şub-2015 tarihli internet)

<http://acikerisim.nigde.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11430/341/1/SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%C4%B0NDE%20FİKRALARIN.pdf>

11

< 1% match (25-May-2015 tarihli internet)

<http://library.cu.edu.tr/tezler/7969.pdf>

12

< 1% match (28-Şub-2014 tarihli internet)

<http://portal.firat.edu.tr/Disaridan/ TEMP/195/file/22-1.pdf>

13

< 1% match (26-Ağu-2015 tarihli internet)

<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1500/306407.pdf?sequence=1>

14

< 1% match (11-Eyl-2015 tarihli internet)

<http://library.cu.edu.tr/tezler/6247.pdf>

15

< 1% match (30-Eki-2014 tarihli internet)

<http://drkemalkocak.wordpress.com/page/3/>

16

< 1% match (03-Mar-2015 tarihli internet)

ÖZGEÇMİŞ

Fatih AFŞİN 01.07.1985 tarihinde Baskil’de doğdu, ilköğretimini Elazığ merkeze bağlı Sürsürü mahallesindeki Vali Tevfik Gür İlköğretim okulunda, ortaöğretimini Elazığ Balakgazi Lisesi’nde tamamladı. 2004 yılında başladığı Fırat üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünü başarıyla tamamlayıp 2008 yılında Şanlıurfa Hilvan İlçesinde öğretmenliğe başladı. 2010 yılından 2015 yılına kadar da Muş ilinde Sosyal Bilgiler öğretmenliği mesleğini devam ettirdi. Şuan Malatya’nın Hekimhan ilçesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliğine devam etmektedir. Fatih AFŞİN, aynı zamanda **“İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Öğretiminde Bilgi-İletişim Teknolojilerinin Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesi”** adlı tez çalışmasını Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER danışmanlığında sürdürmektedir.